

Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentspolitik

Förslag till statsbudget för 2009

Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	9
2	Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	11
2.1	Omfattning.....	11
2.2	Utgiftsutveckling	11
2.3	Skatteutgifter.....	12
2.4	Mål	13
3	Bostadsmarknad	15
3.1	Omfattning.....	15
3.2	Utgiftsutveckling.....	16
3.3	Skatteutgifter.....	16
3.3.1	Skatteförmåner.....	17
3.4	Mål	18
3.5	Resultatredovisning	18
3.5.1	Mål	18
3.5.2	Resultat.....	18
3.5.3	Analys och slutsatser	25
3.6	Riksrevisionens iakttagelser	27
3.7	Politikens inriktning	27
3.8	Budgetförslag	27
3.8.1	1:1 Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningskostnader	27
3.8.2	1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag.....	29
3.8.3	1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	30
3.8.4	1:4 Räntebidrag m.m.....	30
4	Hållbart samhällsbyggande	33
4.1	Omfattning.....	33
4.2	Utgiftsutveckling	33
4.3	Mål	34
4.4	Resultatredovisning	34
4.4.1	Resultat.....	34
	Samhällsplanering och bebyggelseutveckling	34
	Byggnad och förvaltning	39

	Lantmäteriverksamhet	41
	4.4.2 Analys och slutsatser	43
	Samhällsplanering och bebyggelseutveckling.....	43
	Byggande och förvaltning.....	44
	Lantmäteriverksamhet	44
	4.5 Revisionens iakttagelser	45
	4.6 Politikens inriktning.....	45
	4.7 Hållbar utveckling	47
	4.8 Budgetförslag.....	47
	4.8.1 2:1 Boverket	47
	4.8.2 2.2 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	48
	4.8.3 2:3 Statens geotekniska institut	50
	4.8.4 2:4 Lantmäteriet.....	50
	4.8.5 2:5 Statens va-nämnd.....	52
5	Konsumentpolitik	53
	5.1 Omfattning	53
	5.2 Mål.....	54
	5.3 Resultatredovisning	54
	5.3.1 Indikatorer och tidigare mål	54
	5.3.2 Resultat.....	54
	5.3.3 Analys och slutsatser	59
	5.4 Revisionens iakttagelser	59
	5.5 Politikens inriktning.....	60
	5.6 Budgetförslag.....	62
	5.6.1 3:1 Marknadsdomstolen.....	62
	5.6.2 3:2 Konsumentverket	62
	5.6.3 3:3 Allmänna reklamationsnämnden	63
	5.6.4 3:4 Fastighetsmäklarnämnden	64
	5.6.5 3:5 Åtgärder på konsumentområdet.....	64
	5.6.6 3:6 Bidrag till miljömärkning av produkter.....	65

Tabellförteckning

Anslagsbelopp.....	10
2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 18.....	11
2.2 Härledning av ramnivån 2009–2011. Utgiftsområde 18, Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik.....	12
2.3 Ramnivå 2009 realekonomiskt fördelad, Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	12
2.4 Skatteutgifter inom utgiftsområde 18, netto	13
3.1 Utgiftsutveckling inom Bostadsmarknad	16
3.2 Skatteutgifter inom Bostadsmarknad, netto	16
3.3 Fördelning av upplåtelseformer, 2007	22
3.4 Prognoser för bostadsbyggandet	24
3.5 Anslagsutveckling 1:1 Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningskostnader.....	27
3.6 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:1 Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningskostnader	28
3.7 Garantiverksamhet – Verksamhetsgren Kreditgarantier	28
3.8 Garantiverksamhet – Verksamhetsgren Förvärvsgarantier	28
3.9 Anslagsutveckling för 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag.....	29
3.10 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag.....	29
3.11 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden	30
3.12 Anslagsutveckling för 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	30
3.13 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	30
3.14 Anslagsutveckling för 1:4 Räntebidrag m.m.....	30
3.15 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:4 Räntebidrag m.m.	31
4.1 Utgiftsutveckling inom området Hållbart samhällsbyggande	33
4.2 Antalet antagna kommunomfattande översiktsplaner 2003-2007.....	36
4.3 Antal lagakraftvunna detaljplaner och områdesbestämmelser 2003-2007	36
4.4 Överklagade detaljplaner och områdesbestämmelser 2003-2007	37
4.5 Handläggningstiden för till regeringen överklagade detaljplaner 2003-2007	37
4.6 Anslagsutveckling 2:1 Boverket.....	47
4.7 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 2:1 Boverket.....	48
4.8 Anslagsutveckling 2:2 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder.....	48
4.9 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 2:2 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder.....	49
4.10 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden - anslaget 2:2 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	49
4.11 Anslagsutveckling 2:3 Statens geotekniska institut.....	50
4.12 Uppdragsverksamhet.....	50
4.13 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 2:3 Statens geotekniska institut.....	50

4.14 Anslagsutveckling 2:4 Lantmäteriet.....	50
4.15 Offentligrättslig verksamhet	51
4.16 Uppdragsverksamhet	51
4.17 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 2:4 Lantmäteriet.....	51
4.18 Anslagsutveckling 2:5 Statens va-nämnd.....	52
4.19 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 4:12 Statens va-nämnd.....	52
5.1 Utgiftsutveckling inom området konsumentpolitik.....	53
5.2 Anslagsutveckling för 3:1 Marknadsdomstolen.....	62
5.3 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 3:1 Marknadsdomstolen	62
5.4 Anslagsutveckling för 3:2 Konsumentverket	62
5.5 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 3:2 Konsumentverket	63
5.6 Anslagsutveckling för 3:3 Allmänna reklamationsnämnden	63
5.7 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 3:3 Allmänna reklamationsnämnden.....	63
5.8 Anslagsutveckling för 3:4 Fastighetsmäklarnämnden	64
5.9 Intäkter i form av ansöknings- och årsavgifter.....	64
5.10 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 3:4 Fastighetsmäklarnämnden.....	64
5.11 Anslagsutveckling för 3:5 Åtgärder på konsumentområdet.....	64
5.12 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 3:5 Åtgärder på konsumentområde	65
5.13 Anslagsutveckling för 3:6 Bidrag till miljömärkning av produkter.....	65
5.14 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 3:6 Bidrag till miljömärkning av produkter.....	65

Diagramförteckning

3.1 Fördelning av bostadsbeståndet efter upplåtelseform, 2007.....	22
--	----

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. godkänner de mål för Bostadsmarknad och Konsumentpolitik som regeringen föreslår (avsnitt 3.4 och 5.2) och att målen för politikområdena Bostadspolitik och Konsumentpolitik upphör att gälla (avsnitt 2.4),
2. bemyndigar regeringen att under 2009 ställa ut kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder, kreditgarantier för avlösen av kommunala borgensåtaganden samt kreditgarantier för lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativ hyresrätt intill ett belopp på högst 10 000 000 000 kronor inklusive tidigare gjorda åtaganden (avsnitt 3.8.1),
3. bemyndigar regeringen att under 2009 ställa ut kreditgarantier till kreditinstitut som lånar ut pengar till enskilda för förvärv av bostad (s.k. förvärvsgarantier) intill ett belopp på högst 5 000 000 000 kronor inklusive tidigare gjorda åtaganden (avsnitt 3.8.1),
4. bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:2 *Omstrukturering av kommunala bostadsföretag* göra ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 70 000 000 kronor efter 2009 (avsnitt 3.8.2),
5. bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 2:2 *Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 16 000 000 kronor under 2010–2011 (avsnitt 4.8.2),
6. för budgetåret 2009 anvisar anslagen under utgiftsområde 18 *Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp*Tusental kronor*

Anslag	Anslagstyp	
1:1 Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningskostnader	Ramanslag	17 141
1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	Ramanslag	97 500
1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	Ramanslag	50 000
1:4 Räntebidrag m.m.	Ramanslag	576 721
2:1 Boverket	Ramanslag	207 004
2:2 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	Ramanslag	32 802
2:3 Statens geotekniska institut	Ramanslag	30 899
2:4 Lantmäteriet	Ramanslag	474 950
2:5 Statens va-nämnd	Ramanslag	8 205
3:1 Marknadsdomstolen	Ramanslag	10 461
3:2 Konsumentverket	Ramanslag	109 612
3:3 Allmänna reklamationsnämnden	Ramanslag	26 763
3:4 Fastighetsmäklarnämnden	Ramanslag	13 538
3:5 Åtgärder på konsumentområdet	Ramanslag	17 520
3:6 Bidrag till miljömärkning av produkter	Ramanslag	4 374
Summa		1 677 490

2 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

2.1 Omfattning

Utgiftsområde 18 delas från och med 2009 upp i tre områden – Bostadsmarknad (avsnitt 3), Hållbart samhällsbyggande (avsnitt 4) och Konsumentpolitik (avsnitt 5).

Fram till och med 2008 har utgiftsområdet varit indelat i politikområdena Bostadspolitik och Konsumentpolitik. Då regeringen beslutat att avskaffa den s.k. verksamhetsstrukturen med politikområden och verksamhetsområden (se närmare om detta i Förslag till statsbudget, finansplan m.m., avsnitt 10.4.1) införs i stället ovan nämnda underindelning av utgiftsområdet.

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 18

Miljoner kronor

	Utfall 2007	Budget 2008 ¹	Prognos 2008	Förslag 2009	Beräknat 2010	Beräknat 2011
<i>Områden inom utgiftsområde 18</i>						
Bostadsmarknad	1 163	922	914	741	561	331
Hållbart samhällsbyggande	626	688	705	754	756	745
Konsumentpolitik	184	182	181	182	186	189
Äldreanslag	451	17	397	-	-	-
Totalt för utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik	2 423	1 809	2 196	1 677	1 503	1 266

Anmärkning: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Inklusive tilläggsbudget 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet. 2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Utfallet för 2007 för utgiftsområdet uppgick till 2 423 miljoner kronor.

**Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2009–2011.
Utgiftsområde 18, Samhällsplanering, bostadsförsörjning
och byggande samt konsumentpolitik**

Miljoner kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008¹	1 809	1 809	1 809
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	15	41	60
Beslut	-548	-562	-586
Övriga makroekonomiska förutsättningar	83	77	35
Volymer	297	126	-63
Överföring till/från andra utgiftsområden	44	38	39
Övrigt	-22	-27	-27
Ny ramnivå	1 677	1 503	1 266

Anmärkning: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 1 677 miljoner kronor 2009. I jämförelse med de anvisade medlen för 2008 minskar ramen för utgiftsområdet med 132 miljoner kronor 2009. Förändringen förklaras i huvudsak av utfasningen av räntebidraget (avsnitt 3.8.4) och att stödet till kommuner som lämnar hyresgarantier minskas med 50 miljoner kronor per år (avsnitt 3.8.3). Vidare tillförs Lantmäteriet ytterligare 42,5 miljoner kronor för inskrivningsverksamheten för 2009 (avsnitt 4.8.4) och verksamheten med omstrukturering av kommunala bostadsföretag tillförs 27,5 miljoner kronor för 2009 efter en tillfällig sänkning av anslaget för 2008 (avsnitt 3.8.2).

**Tabell 2.3 Ramnivå 2009 realekonomiskt fördelad,
Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning
och byggande samt konsumentpolitik**

Miljoner kronor

	2009
Transfereringar ¹	774
Verksamhetskostnader ²	874
Investeringar ³	30
Summa ramnivå	1 677

Anmärkning: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte med summan.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som de statliga myndigheterna använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfallet 2007 och förändringar av anslagens användning. De största posterna under utgiftsområdet är transfereringar, framför allt räntebidrag, och verksamhetsutgifter, framför allt för Lantmäteriet, Boverket och Konsumentverket.

2.3 Skatteutgifter

Samhällets stöd till företag och hushåll inom utgiftsområde 18 redovisas dels som anslag på statsbudgetens utgiftssida, dels på budgetens inkomstsida i form av avvikelser från en likformig beskattning (s.k. skatteutgifter). Avvikelse från en likformig beskattning utgör en skatteförmån om t.ex. en grupp av skattskyldiga omfattas av en skattelättnad i förhållande till en likformig beskattning och som en skattesanktion om det rör sig om ett "överuttag" av skatt. Många av skatteutgifterna har införts, mer eller mindre uttalat, som medel inom specifika politikområden som t.ex. konjunktur-, bostads-, miljö- eller arbetsmarknadspolitik. Dessa avvikelser påverkar statsbudgetens saldo och kan därför jämföras med stöd på budgetens utgiftssida. En utförlig redovisning av skatteutgifter finns i regeringens skrivelse 2007/08:123 Redovisning av skatteutgifter 2008. I avsnittet 3.3 redovisas de nettoberäknade skatteutgifterna som kan hänföras till utgiftsområde 18.

Tabell 2.4 Skatteutgifter inom utgiftsområde 18, netto*Miljoner kronor*

	2008	2009
Område Bostadsmarknad	12 290	17 120
Totalt för utgiftsområde 18	12 290	17 120

Mot denna bakgrund bör målen för politikområdena Bostadspolitik och Konsumentpolitik upphävas. Verksamheter inom utgiftsområdet kommer att redovisas mot mål som anges under Bostadsmarknad, Hållbart samhällsbyggande och konsumentpolitiken (se vidare under avsnitt 3.4, 4.3 och 5.2).

2.4 Mål

Regeringens förslag: Målen för politikområdena Bostadspolitik och Konsumentpolitik upphävs.

Skälen för regeringens förslag: Som regeringen aviserade i 2008 års ekonomiska vårproposition (prop. 2007/08:100, avsnitt 4.4.4) och som närmare utvecklas i denna proposition (Förslag till statsbudget, finansplan m.m., avsnitt 10.4.1) utgår den enhetliga verksamhetsstrukturen. Det innebär att utgiftsområden inte kommer att indelas i politikområden och i förekommande fall inte heller i verksamhetsområden.

3 Bostadsmarknad

3.1 Omfattning

Bostadsmarknad omfattar två delområden: Bostadskonsumtion och Utbud av bostäder.

Området omfattar cirka 741 miljoner kronor i anslag. Myndigheterna Statens bostadskreditnämnd och Boverket ingår i området. Området omfattar även stora statliga garantiåtaganden och skatteutgifter.

Huvuddelen av anslagen avser stöd i form av räntebidrag, stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad och stöd till omstrukturering av kommunala bostadsföretag på orter med vikande befolkningsunderlag. Räntebidraget är under avveckling och kommer att upphöra helt 2012.

Det internationella samarbetet avser bl.a. deltagande i Förenta nationernas verksamhet inom området (UN-HABITAT), Europeiska unionen och Nordiska ministerrådet.

Bostadsmarknad har beröringspunkter med flera andra politiska områden. Frågor kring samhällsplanering, hållbar utveckling och byggande har stor betydelse för bostadsmarknaden. Bostadsbidragen inom den ekonomiska familjepolitiken liksom integrationspolitiken har anknytningar till genomförandet av bostadspolitiken. Frågor angående bostadsmarknaden har också en stark anknytning till regional tillväxtpolitik, urban utvecklingspolitik, och verksamheten inom den kommunala sektorn. Vidare ingår i området frågor om kompetens och konkurrens vilket även berör flera andra utgiftsområden.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom Bostadsmarknad
Miljoner kronor

	Utfall 2007	Budget 2008 ¹	Prognos 2008	Förslag 2009	Beräknat 2010	Beräknat 2011
<i>Anslag inom område Bostadsmarknad</i>						
1:1 Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningskostnader	11	17	17	17	18	18
1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	15	70	49	98	98	100
1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	0	100	10	50	50	50
1:4 Räntebidrag m.m.	1 138	735	838	577	395	164
Summa Bostadsmarknad	1 163	922	914	741	561	331
<i>Äldreanslag</i>						
2007 31:04 Statens bostadskreditnämnd: Garantiverksamhet	0	-	-	-	-	-
2007 31:10 Byggekostnadsforum m.m.	20	-	-	-	-	-
2007 31:12 Ungdomsbostadssamordnare	1	-	-	-	-	-
2006 31:11 Investeringsbidrag för anordnande av hyresbostäder	407	-	412	-	-	-
2005 31:14 Bidrag till installation av hissar	9	-	-	-	-	-
2003 31:07 Investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter	3	-	-	-	-	-
Summa Äldreanslag	440	0	412	0	0	0
Totalt för Bostadsmarknad	1 603	922	1 326	741	561	331

Anmärkning: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet.2007/08:FIU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

3.3 Skatteutgifter

I avsnitt 2.3 redogörs för vad en skatteutgift är och varför den redovisas. I detta avsnitt redovisas de enskilda skatteutgifterna som hör till Bostadsmarknad. Skatteutgifterna utgår från förhållandena som gällde vid tiden för 2008 års ekonomiska vårproposition. Regeringen återkommer i samband med 2009 års ekonomiska vårproposition med en uppdaterad bedömning av skatteutgifterna. Nedanstående uppgifter avser således regelverket 2008.

Tabell 3.2 Skatteutgifter inom Bostadsmarknad, netto
Miljoner kronor

	2008	2009
Avkastning eget hem	1 360	4 820
Avkastning bostadsrättsfastighet	1 620	2 610
Nedsatt kapitalvinstskatt vid försäljning av eget hem och bostadsrätt	8 490	8 910
Försäljning av tomtmark och byggnader	1 310	1 370
Investeringsstimulans till hyres- och studentbostäder	800	800
Fastighetsskatt på konventionellt beskattade hyreshus och småhus	-1 290	-1 390
Totalt för område Bostadsmarknad	12 290	17 120

3.3.1 Skatteförmåner

Avkastning eget hem och bostadsrättsfastighet

Med eget hem avses ett småhus som inte upplåts med hyresrätt eller bostadsrätt. Den direkta avkastningen i form av boendet i eget hem och i privatbostadsföretag (äkta bostadsrättsförening) beskattas inte som inkomst av kapital. Däremot utgår från och med 2008 kommunal fastighetsavgift som ersatt den statliga fastighetsskatten för privatbostäder. Den kommunala fastighetsavgiften är 6 000 kronor per småhus, dock högst 0,75 procent av taxeringsvärdet på fastigheten och 1 200 kronor per bostadslägenhet, dock högst 0,4 procent av fastighetens taxeringsvärde.

Före inkomståret 2008 utgick fastighetsskatt med 1 procent av taxeringsvärdet för småhus och med 0,4 procent av taxeringsvärdet för privatbostadsföretag. Den del av fastighetsskatten för småhus som belöpte på markvärdet begränsades till ett skatteuttag på högst två kronor per kvadratmeter eller högst 5 000 kronor, om det var lägre. De begränsningar av fastighetsskatteuttaget som fanns i form av markvärdesregeln, begränsningsregeln för småhus, dämpningsregeln och fryst underlag för uttag av fastighetsskatt på 2006 års nivå slopades från och med den 1 januari 2008, i samband med avskaffandet av den statliga fastighetsskatten.

Fastighetsavgiften för nybyggda byggnader som innehåller bostäder är nedsatt under de första 10 åren. Varje byggnad tilldelas ett särskilt värdeår (som kan förändras genom ombyggnader). Nedsättningen innebär att för de fem första inkomståren efter värdeåret utgår ingen fastighetsavgift alls och för de därpå följande fem åren är avgiften nedsatt till hälften. Direktavkastningen förutsätts motsvara marknadsvärdet på egnahemsfastigheten, respektive det sammantagna marknadsvärdet på privatbostadsföretagets bostadsrättslägenheter multiplicerat med den reala statslåneräntan. Skatteutgiften utgörs av skillnaden mellan kapitalskatten på fastighetens reala direktavkastning och den fastighetsavgift som betalas enligt gällande regler.

Värdeförändring på eget hem och bostadsrätt

Enligt normen för inkomstbeskattning ska värdeförändringar beskattas (alternativt ska skatterestitution ges) när de uppkommer och

inte, som fallet är, när de realiseras. Dessutom ges möjlighet till ytterligare uppskov, under vissa förutsättningar, även då vinsten har realiserats. Dessa uppskovsmöjligheter ger upphov till en skattecredit. Från och med inkomståret 2008 tas en schablonintäkt på 1,67 procent av uppskovsbeloppet på en realiserad vinst upp till beskattning i inkomstslaget kapital. Detta motsvarar en ränta på uppskovsbeloppet på 0,5 procent. Skillnaden mellan gällande uppskovsregler och en beskattning av uppskov i inkomstslaget kapital utgör en skatteutgift som avser skatt på inkomst av kapital.

Nedsatt kapitalvinstbeskattning vid försäljning av eget hem och bostadsrätt

Från och med inkomståret 2008 tas tjugotvå tredjedelar av den kapitalvinst som realiseras vid försäljning upp till beskattning i inkomstslaget kapital. För inkomståret 2007 togs två tredjedelar upp till beskattning. Den återstående del som inte beskattas ger upphov till en skatteutgift som avser skatt på inkomst av kapital.

Försäljning av tomtmark och byggnader

Vid försäljning av en- och flerbostadshus är cirka 15 procent av värdet undantaget från mervärdesskatt. Undantaget gäller i huvudsak tomtmark, byggränta och vinst som enligt normen borde beskattas. Undantaget ger upphov till en skatteutgift avseende mervärdesskatt.

Investeringsstimulans till hyres- och studentbostäder

Investeringsstimulans utgår för byggande av mindre hyres och studentbostäder som påbörjades under perioden den 1 januari 2003–den 31 december 2006. Beloppsmässigt motsvarar den en sänkning av mervärdesskattesatsen från 25 till 6 procent vid inköp av varor och tjänster som avser den stödberättigade delen av bygg- eller ombyggnadsprojekten. Beloppet krediteras fastighetsägarens skattekonto i efterhand. Det som redovisas är en bedömning av den offentligfinansiella effekten till följd av projekt påbörjade senast den 31 december 2006.

Fastighetsskatt på konventionellt beskattade hyreshus och småhus, lokaler, industri- och elproduktionsenheter

Skatten på dessa fastigheter är en objektskatt som enbart träffar fastighetskapital. Eftersom intäkterna beskattas som inkomst av näringsverksamhet utgör fastighetsskatten (som är avdragsgill mot intäkterna), till den del den inte reducerar inkomstskatten, en skattesanktion.

3.4 Mål

Regeringens förslag: Målet för Bostadsmarknad är långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven.

Skälen för regeringens förslag: Som regeringen aviserade i 2008 års ekonomiska vårproposition (prop. 2007/08:100, avsnitt 4.4.4) och som närmare utvecklas i denna proposition (Förslag till statsbudget, finansplan m.m., avsnitt 10.4.1) utgår den enhetliga verksamhetsstrukturen. Det innebär att utgiftsområden inte kommer att indelas i politikområden och i förekommande fall inte heller i verksamhetsområden.

Mot denna bakgrund bör målet för politikområdet Bostadspolitik upphävas (se avsnitt 2.4). I stället föreslås det att ett nytt mål bör införas mot vilka verksamheter inom området Bostadsmarknad ska redovisas och följas upp. Målet har samma lydelse som tidigare mål för motsvarande del av politikområdet Bostadspolitik.

3.5 Resultatredovisning

3.5.1 Mål

För 2008 gäller följande mål för delområdet Bostadskonsumtion.

- Valfrihet på bostadsmarknaderna.
- Skäliga boendekostnader.
- Goda förutsättningar för etablering på bostadsmarknaderna.

- Mångfald i boendet som tillgodoser människors olika behov.
- Integration i boendet.

För 2008 gäller följande mål för delområdet Utbud av bostäder.

- Väl fungerande bostadsmarknader med långsiktigt stabila regelverk samt med förutsägbara villkor för byggande, förvaltning och ägande av bostäder i alla upplåtelseformer.
- Bostadsmarknaderna bidrar till en fungerande arbetsmarknad i alla delar av landet.
- En väl fungerande konkurrens inom byggsektorn och på bostadsmarknaderna.
- Långsiktigt hållbara bostäder med hög kvalitet.

Resultatredovisningen avseende 2007 görs i förhållande till ovan nämnda mål.

3.5.2 Resultat

Valfrihet på bostadsmarknaderna

Allmännyttan

Regeringen tillsatte 2005 en särskild utredare med uppdrag att se över allmännyttans villkor och förutsättningar (dir. 2005:116). Bakgrunden var bl.a. att det hade riktats klagomål till den Europeiska kommissionen med innebörden att det skulle förekomma omfattande och, enligt EG-rätten, olagliga statsstöd till de kommunala bostadsföretagen. Om klagomålen skulle vara korrekta skulle det kunna innebära en konkurrensmässig fördel för de kommunala bostadsföretagen.

Bostadshyresmarknaden är betydelsefull både genom sin storlek och genom att avsaknaden av kapitalinsats innebär att den i princip är tillgänglig för alla. En väl fungerande hyresmarknad kännetecknas av en mångfald av ägare som konkurrerar på likvärdiga villkor och därmed bidrar till valfrihet på bostadsmarknaden. Det är därför väsentligt att allmännyttiga och kommunala bostadsföretag inte gynnas otillbörligt.

Regeringen klargjorde genom ett tilläggsdirektiv i maj 2007 (dir. 2007:73) vikten av att förslag till förändrat regelverk för denna sektor är förenligt med EG-rätten. Samtidigt framhölls att inga förslag bör läggas som skulle innebära att de allmännyttiga bostadsföretagen utvecklas i riktning mot att främst eller enbart tillhandahålla

bostäder för särskilda grupper eller efter särskild prövning. I direktiven angavs vidare att utredaren, om det framstod som lämpligt, borde lämna förslag till hur de kommunala bostadsföretagens hyresnormerande roll enligt hyreslagen kan avvecklas.

Utredningen redovisade sitt uppdrag i betänkandet EU, allmännyttan och hyrorna (SOU 2008:38). I betänkandet redovisas två alternativa modeller för hur de kommunala bostadsaktiebolagen ska verka, dels en rent affärsmässig modell, dels en självkostnadsmodell där bostadsföretagen har ett direkt uppdrag att verka för integration.

I de hyresrättsliga delarna av betänkandet föreslås bl.a. att de kommunala bostadsföretagens hyresnormerande roll upphör. I stället föreslås att kollektivt avtalade hyror blir normerande, förutsatt att dessa håller sig inom en rimlig tolkning av bruksvärdeshyra.

Vidare föreslås att bruksvärdesystemet bibehålls men reformeras genom att faktorerna för bruksvärdesprövningen förtydligas. Det betonas också att hyrorna ska kunna anpassas bättre till hyresgästernas värderingar, särskilt där det finns påtagliga och varaktiga efterfråge- eller utbudsöverskott. För att motverka alltför snabba hyresförändringar i sådana fall föreslås att hyran endast ska kunna höjas en gång per år och att en särskild skyddsregel införs.

Betänkandet har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet.

Tillval och frånval

Som ett led i att öka valfriheten på bostadsmarknaden har regeringen tillsatt en utredning om tillval och frånval (dir. 2008:20). För att öka konsumentens valfrihet är det viktigt att så långt som möjligt tillgodose hyresgästernas önskemål om avvikelser från ett "normalt" hyreskontrakt. Utredaren ska överväga hur förutsättningarna för en hyresgäst att göra olika slag av tillval och frånval kan förbättras. Med tillval avses utöver standardförbättringar och underhåll, även tjänster.

Uppdraget ska redovisas under hösten 2008.

Långsiktigt hållbara bostäder med hög kvalitet och med skäliga boendekostnader

Nybyggnadskostnader för bostadshus

Kostnaderna för byggande av bostäder har ökat kraftigt de senaste åren, även om ökningstakten för det senaste året dämpats något. Exempelvis har faktorprisindex för flerbostadshus, som mäter prisutvecklingen på de produktionsfaktorer som ingår i byggprocessen, stigit med 5,8 procent under perioden juli 2007–juli 2008. Året innan var ökningen 6,4 procent. Enligt Statistiska centralbyråns (SCB) senaste statistik för 2006 är produktionskostnaden för bostadshus avsevärt högre för hus upplåtna med bostadsrätt än för hus upplåtna med hyresrätt. Kostnaden var cirka 26 600 kronor per kvm för bostadsrätt jämfört med cirka 20 500 kronor per kvm för hyresrätt. En orsak till skillnaden i produktionskostnader mellan upplåtelseformerna härrör från skillnader i markkostnader. Kostnadsökningstakten de senaste åren har dock varit störst för hyresrätter vilket minskat skillnaderna i produktionskostnader mellan de båda upplåtelseformerna. Kostnaden varierar avsevärt mellan olika regioner, dyrast är bostadsbyggandet i Stockholmsregionen.

Uppdrag till Statskontoret

I betänkandet Skärpning gubbar (SOU 2002:115) föreslogs åtgärder för att bryta strukturer som motverkar en effektiv konkurrens och pristransparens och åtgärder för att motverka användningen av svart arbetskraft. Vidare föreslogs åtgärder för att stärka byggherrekompetensen och åtgärder för att tydliggöra ansvaret för större entreprenadarbeten. I betänkandet föreslogs även åtgärder i syfte att hålla nere byggkostnader och höja kvaliteten inom bygg- och anläggningssektorn.

Regeringen gav i februari 2008 Statskontoret i uppdrag att göra en nulägesbeskrivning av byggsektorn genom en uppföljning av betänkandet Skärpning gubbar (dnr Fi2008/1515). Uppföljningen ska utgå från de områden som tas upp i betänkandet, dvs. konkurrens, byggfel och byggfusk, ansvar, tillsyn och kontroll, byggkostnader, utbildning och forskning samt svart arbetskraft och andra skattefrågor.

Statskontoret ska redovisa väsentliga genomförda, pågående och planerade insatser inom dessa sex områden. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 31 december 2008.

Goda förutsättningar för etablering på bostadsmarknaderna

Vissa gruppers situation på bostadsmarknaden

Ungdomar är en av de grupper som drabbas hårdast av bostadsbrist, enligt vad kommunerna angivit i Boverkets bostadsmarknadsenkät (BME) för 2008. Det antal kommuner som uppger brist på bostäder för ungdomar har dessutom ökat de senaste åren och det är nu knappt hälften av kommunerna som uppger sådan brist.

Ungdomars och studenters problem att finna en bostad förvärras av att de i hög grad söker sig till de största tillväxtregionerna. Där finns ett större utbud av utbildning och en mer attraktiv arbetsmarknad, men det är också där som bostadsbristen är som störst. Men även på orter där det inte finns någon generell brist på bostäder kan det finnas problem för unga att hitta en lämplig bostad eftersom de tillgängliga lägenheterna ofta är för stora eller för dyra för unga.

En annan grupp som ställs inför liknande problem som ungdomar när det gäller att etablera sig på bostadsmarknaden är nyanlända flyktingar. De senaste tre åren har ovanligt många asylsökande anlänt till Sverige. Ett stort, och ökande antal kommuner, rapporterar i BME brist på lämpliga bostäder för de nyanlända flyktingarna. Samtidigt är det allt fler kommuner som uppger att de samarbetar med allmännyttiga och privata fastighetsägare för att få fram lägenheter till flyktinghushållen.

Det är också färre kommuner än tidigare som i BME rapporterar att de har behovet täckt av särskilda boendeformer för äldre. När det gäller särskilt boende för funktionshindrade är läget sämre än för den äldre åldersgruppen och situationen har försämrats under det senaste året. Positivt i sammanhanget är dock att kommunerna enligt rapporten bedömer att tillskottet av bostäder i särskilt boende kommer att öka något under åren 2008 och 2009 i jämförelse med vad man för ett år sedan räknade med för 2007 och 2008.

Uppdrag till Boverket

Boverket har haft regeringens uppdrag att redovisa vilka grupper som, trots att de har de ekonomiska förutsättningarna, har svårt att etablera sig på den reguljära bostadsmarknaden. Uppdraget redovisades i december 2007 i rapporten Någonstans att bo (dnr Fi2007/9981). En av slutsatserna är att det är svårt att generalisera etableringssvårigheter till hela grupper, utan att det snarare handlar om individer i särskilda situationer. Skulder, framför allt hyresskulder, försvårar en etablering liksom betalningsanmärkningar och en allmänt tveksam kredithistorik. Det kan även vara svårt att få en bostad om man saknar boendereferenser och kötid samt om man har bristande kunskap om internet och om hur bostadsmarknaden fungerar.

Boverket har också fått i uppdrag av regeringen att i samråd med Konsumentverket utveckla en informationsportal om boende, byggande och inomhusmiljö samt köp och försäljning av privatbostäder (dnr M2007/5487). En samlad portal syftar till att ge konsumenter och andra berörda lättillgänglig och tillförlitlig information och på så sätt stärka deras möjligheter att vara kunniga och aktiva på bostadsmarknaden och efterfråga en trygg och säker boendemiljö.

Informationsportalen ska vara i bruk senast den 31 december 2008.

Stöd för att underlätta etablering

I stället för att ge stöd till producenter väljer regeringen att stödja konsumenter för att underlätta etableringen på bostadsmarknaden. Den 1 juli 2007 infördes ett särskilt stöd till kommuner som går i borgen för enskilda hushålls skyldighet att betala hyra för sin bostad (kommunala hyresgarantier) i syfte att underlätta för enskilda att etablera sig på bostadsmarknaden. Bidrag lämnas med 5 000 kronor per hyresgaranti till kommuner som efter behovsprövning beviljat hyresgaranti för enskilda hushåll som saknar ett självständigt boende. Förutsättningarna är att de hushåll för vilka garantier lämnas får en bostad med hyresrätt och besittningsskydd samt att hyresgarantin omfattar minst sex månads hyror.

Under perioden juli 2007–maj 2008 utbetalades bidrag till 11 kommuner för 70 hyresgarantier. Ett drygt hundratal kommuner anmälde under våren 2007 att de var intresserade av att använda sig av hyresgarantier och ett

knappt hundratal kommuner meddelade att de inte var intresserade. Eftersom stödet infördes relativt nyligen och beslutsprocesserna för ett införande av hyresgarantier hos många kommuner ännu inte är klara, är det för tidigt att dra några slutsatser kring vilken effekt stödet kan komma att få.

För att ytterligare förbättra förutsättningarna för etablering och ökad valfrihet på bostadsmarknaden, infördes den 1 mars 2008 förvärvsgarantier. Förvärvsgarantier innebär att staten ska kunna ställa ut kreditgarantier till kreditinstitut som lånar ut pengar till enskilda för köp av bostad. Syftet är att ge stöd till hushåll som vill köpa en bostad men som har svårt att få bostadslån trots att de har betalningsförmåga. Förvärvsgarantin gäller för förstagångsköparens räntebetalningar upp till 100 000 kronor under högst tio år vid lån till permanentbostad, t.ex. bostadsrätt eller egnahem. Garantin bedöms framför allt få effekt för ungdomar och hyresgäster i områden där ombildning till bostadsrätt är aktuellt. Det är ännu för tidigt att uttala sig om resultaten av garantins införande.

Mångfald i boendet som tillgodoser människors olika behov

Privatpersoners upplåtelse av egen bostad

Att förbättra villkoren för privatpersoner att upplåta den egna permanentbostaden är ett sätt att bättre utnyttja det befintliga bostadsbeståndet och därigenom öka utbudet av tillgängliga bostäder. Möjligheten för privatpersoner att hyra ut sin bostad helt eller delvis kompletterar de konventionella boendeformerna. Vissa hyres- och skatterättsliga frågor har behandlats i betänkandet *Upplåtelse av den egna bostaden* (SOU 2007:74) som överlämnades den 8 oktober 2007. I betänkandet föreslås bl.a. att studier på annan ort och längre utlandsvistelse ska medge rätt till andrahandsupplåtelse. Vidare föreslås att tidsfristen för återbetalning av hyra förkortas till ett år samt att det fasta kron-talsavdrag som medges vid upplåtelse av en privatbostadsfastighet, en privatbostad eller en bostad som innehas med hyresrätt höjs.

Regeringen beslutade under våren 2008 en lagrådsremiss med anledning av de hyresrättsliga delarna i betänkandet (dnr Ju2008/4779). Lagrådet lämnade förslagen utan erinran.

Regeringen avser att under hösten lämna förslag till riksdagen med sikte på ett ikraftträdande av de nya reglerna den 1 januari 2009. Det skatterättsliga förslaget har remissbehandlats och regeringen avser att under hösten lämna ett förslag till riksdagen som innebär att schablonavdraget för andrahandsuthyrning höjs från 4 000 kronor per år till 12 000 kronor per år fr.o.m. den 1 januari 2009 (dnr Fi2007/7644).

Ägarlägenheter

Inom Regeringskansliet pågår ett arbete med att ta fram förslag till lagregler som gör det möjligt att införa s.k. ägarlägenheter. Arbetet är inriktat på att en bostadslägenhet i ett flerbostadshus ska kunna utgöra en tredimensionell fastighet av särskilt slag som den enskilde innehar med en direkt äganderätt (dnr Ju2008/3848).

På regeringens uppdrag redovisade dessutom en särskild utredare i maj 2008 förslag till skatteregler för ägarlägenheter som till allra största del innebär att skattereglerna för ägarlägenheterna ska vara desamma som för småhus (dnr Fi2008/3523).

Promemoriorna har remissbehandlats och regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag. Lagändringarna bedöms kunna träda i kraft under nästa år.

Integration i boendet

Integration och segregation i boendet

Boverket har i uppdrag att följa utvecklingen av integration i boendet och boendesegregation i landet. Dessutom ska myndigheten redovisa hur den arbetar med att stödja kommuner så att integrationen i boendet ökar och boendesegregationen bryts, bl.a. i kommuner med lokala utvecklingsavtal. Ett sätt att uppnå detta är att arbeta för att erfarenhetsutbytet mellan kommuner ökar.

Under 2007 har Boverket inlett en förstudie om hur man med hjälp av geografiska informationssystem (GIS) kan analysera och åskådliggöra boendesegregation. Studien ska lägga grunden för ett utvecklingsprojekt under 2008. Syftet med studien är dels att beskriva utvecklingen av boendesegregationen hittills, dels att följa utvecklingen framöver. Vidare har en förstudie inletts om flyktingars boende i landets kommuner.

Fastighetsägares förmedlingsprinciper

Regeringen beslutade i februari 2008 att ge Boverket i uppdrag att undersöka fastighetsägares förmedlingsprinciper (dnr Fi2008/1517). Dels ska Boverket redogöra för kunskapsläget när det gäller diskriminering av hyresbostads-sökande, dels ska verket undersöka hur förmedlingen av hyresbostäder sker på tre olika orter. Orterna ska representera olika typer av bostadsmarknader (brist respektive överskott på bostäder). Boverket ska redovisa hur allmännyttiga och privata fastighetsägare förmedlar bostäder. Av redovisningen ska förekommande formella krav framgå – t.ex. krav på fast anställning – och hur dessa tillämpas.

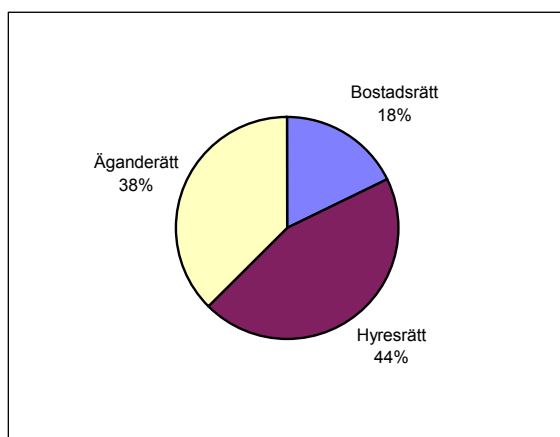
Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 31 december 2008.

Väl fungerande bostadsmarknader med långsiktigt stabila regelverk samt med förutsägbara villkor för byggande, förvaltning och ägande av bostäder i alla upplåtelseformer

Bostadsbeståndet

Det finns i dag knappt 4,5 miljoner permanentbostäder i Sverige enligt skattningar från SCB. Av dessa utgör 45 procent småhus och 55 procent flerbostadshus. Ungefär 44 procent av bostäderna upplåts med hyresrätt, 38 procent upplåts med äganderätt och cirka 18 procent upplåts med bostadsrätt.

Diagram 3.1 Fördelning av bostadsbeståndet efter upplåtelseform, 2007

Av hyresbostäderna ägs något mer än hälften av privata fastighetsägare, 45 procent ägs av kommunerna (allmännyttan) och resterande av andra offentliga ägare. I flerbostadshusen beräknas hyresrätter motsvara 69 procent av beståndet

och bostadsrätter uppgår till 29 procent. Resterande 2 procent utgörs av bland annat andelslägenheter. I småhusbeståndet uppgår egna hem till 81 procent, hyresrätter till 15 procent och drygt 4 procent är bostadsrätter.

Tabell 3.3 Fördelning av upplåtelseformer, 2007

Procent

Upplåtelseform	Hustyp	
	Flerbostadshus	Småhus
Bostadsrätt	29	4
Hyresrätt	69	15
Äganderätt		81
Annat	2	

Källa: Statistiska centralbyrån

Endast någon procent av bostäderna i det svenska bostadsbeståndet saknar modern utrustningsstandard. Boverket bedömer dock att underhållet av bostadsfastigheter legat på en lägre nivå under det senaste decenniet än vad som är motiverat av tekniska skäl.

Bostadsmarknaden

Bostadsmarknadsläget varierar kraftigt mellan olika regioner i landet. Boverkets bostadsmarknadsenkät (BME) för 2008, som är en sammanställning av kommunernas egna bedömningar, tyder på att bostadsbristen fortsätter att öka. Av Sveriges 290 kommuner uppger 47 procent att de har bostadsbrist och hela 70 procent av kommunerna uppger brist på bostäder i centralorten eller i innerstaden.

Även om det framför allt är kommuner i storstadsregionerna och kommuner med stor inflyttning som anger bostadsbrist så upplever en ökande del av de mindre kommunerna brist på bostäder. Var tredje kommun bland de som har färre än 25 000 invånare rapporterar nu bostadsbrist.

Samtidigt är det bara cirka 13 procent av kommunerna som rapporterar att det finns ett överskott av bostäder, föregående år var denna siffra 21 procent. Denna minskning leder också till en minskning av andelen kommuner som uppger att det är aktuellt med rivning av bostäder.

Avslutningsvis är det, jämfört med 2007, fler kommuner som redovisar balans totalt sett, dvs. man har varken brist eller överskott på bostäder. Det är nu 39 procent av kommunerna som redovisar balans.

Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Målet med verksamheten är att ge de kommunala bostadsföretagen långsiktigt hållbara ekonomiska förutsättningar för en kostnadseffektiv bostadsförvaltning som är anpassad till den förväntade befolkningsutvecklingen.

Stöd enligt tidigare avtal mellan kommuner och staten har utbetalats under 2007 med cirka 16 miljoner kronor. Under året har inga nya avtal slutits med kommuner och inga ansökningar om stöd fanns i balans vid årets slut.

BKN har redovisat ett regeringsuppdrag om utvecklingen på bostadsmarknaden i kommuner med svaga bostadsmarknader samt gjort en analys av konkurrensförhållandena och ägarstrukturen inom bostadssektorn (dnr Fi2007/125). I rapporten bedöms bl.a. att antalet svaga bostadsmarknader minskar från i dag 108 kommuner till cirka 80 kommuner 2011 och att en ökad koncentration av befolkningstillväxten sker till större regioner. Detta innebär att en fortsatt successiv utarmning av de små regionerna är att vänta. Ett stort antal av de svaga bostadsmarknaderna blir dessutom allt svagare. Stödet för omstrukturering av kommunala bostadsföretag visade sig ha gått till de kommuner som har haft störst behov och har medverkat till en bättre balans på dessa bostadsmarknader. De konkurrenspåverkande effekterna av stödet har enligt BKN:s bedömning i huvudsak inte uppfattats som negativa av de privata fastighetsägarna på de orter som erhållit stöd. BKN:s slutsats är att stödet har varit effektivt och att rekonstruktionsåtgärderna i huvudsak inte har haft någon negativ påverkan på konkurrensvillkoren i de kommuner som fått stöd.

Av rapporten framgår också att det finns tecken på att behovet av statliga insatser för att hjälpa kommuner med bostadsföretag med allvarliga ekonomiska problem kan komma att kvarstå under en överskådlig tid. Samtidigt måste sådana insatser ske på ett sätt som är förenligt med EU:s gemenskapsregler och som inte snedvrider konkurrensen mellan kommunala och privata bostadsföretag. Regeringen gav utredningen om allmännyttans villkor i uppdrag att visa hur kommunala och privata bostadsföretag på orter med höga vakanser till följd av minskande befolkningsunderlag kan ges stöd som är förenligt med gemenskapsrättens regler (dir. 2007:73). Syftet med ett sådant stöd ska vara att företagen ges möjlighet att också på

längre sikt anpassa verksamheten även till framtida förändrade förutsättningar.

I april i år gav regeringen BKN i uppdrag (dnr Fi2008/3094) att analysera förutsättningarna för bostadsföretagen på dessa orter utifrån de olika alternativ som redovisas av ovan nämnda utredning i betänkandet EU, allmännyttan och hyrorna (SOU 2008:38). Vidare ska BKN lämna förslag på hur situationen ska hanteras.

Uppdraget ska vara slutfört senast den 17 november 2008.

Statens bostadsomvandling AB

Det statliga bolaget Statens bostadsomvandling AB (Sbo) utgör ett komplement till BKN:s verksamhet i den del som avser stöd till kommuner med ett övermäktigt åtagande på bostadsmarknaden. Bolagets huvudändamål är att inom ramen för de avtal om omstrukturering som träffas mellan staten och respektive kommun ta över tomma bostäder i det kommunala bostadsbeståndet för att på kommersiella villkor utveckla dem för annat ändamål. Alternativt kan Sbo avveckla dem genom miljömässig rivning eller nedmontering/återvinning.

Sbo äger i dag fastigheter i nio kommuner som bl.a. används för student- och seniorboende. De tomma lägenheterna som förvärvats av bolaget har fått ny långsiktig användning och därmed undgått rivning. De förvärv där äldre erbjudits seniorboende har också bidragit till omsättning på villamarknaden vilket underlättat möjligheterna för inflyttning på orterna.

Verksamhetens omsättning har ökat från cirka 10 miljoner kronor 2006 till cirka 12 miljoner kronor under 2007. Den ökade omsättningen beror på att fler bostadsfastigheter har förvärvats och förädlats för annan verksamhet.

Stöd för bostadsbyggande

En del i regeringens politik för att skapa långsiktiga och stabila villkor för bostadsbyggande, är att avveckla snedvridande och detaljreglerande subventioner. De särskilda produktionsstöden för att stimulera hyresbostadsbyggande, investeringsbidraget respektive investeringsstimulansen, upphörde vid årsskiftet 2006/2007. Räntebidragen avvecklas under en femårsperiod och sista utbetalningen kommer att ske under 2012.

Prognoser för bostadsbyggandet

De prognoser som Boverket, Konjunkturinstitutet samt Sveriges Byggindustrier gjort pekar på att den ökning av bostadsbyggandet som skett under första delen av 2000-talet kommit av sig. För 2009 är prognoserna mycket osäkra men det ser ut som att antalet påbörjade bostäder ökar jämfört med 2008.

Boverket bedömer i sin prognos från juni 2008 antalet byggnationer av bostäder under 2007 till cirka 37 300. Av tillskottet utgörs 35 800 bostäder av nyproduktion och 1 500 bostäder utgörs av ett tillskott genom ombyggnad, exempelvis genom omvandling av lokaler till bostäder. Boverket bedömer att nytillskottet under 2008 blir totalt cirka 32 000 bostäder och för 2009 totalt cirka 33 500 bostäder.

Tabell 3.4 Prognoser för bostadsbyggandet

	Antal påbörjade bostäder		
	2007	2008	2009
Boverket, juni 2008			
<i>Faktiskt påbörjade bostäder, nybyggnad</i>			
Flerbostadshus	21 800 ¹	17 500	18 500
Småhus	14 000	13 000	13 000
Totalt nybyggnad	35 800	30 500	31 500
Nettotillskott genom ombyggnad	1 500 ²	1 500	2 000
Totalt, faktiskt påbörjade bostäder	37 300	32 000	33 500
Konjunkturinstitutet, nybyggnad, augusti 2008			
Flerbostadshus	15 700	14 900	18 000
Småhus	13 800	13 000	13 900
Totalt	29 500	27 900	31 900
Sveriges Byggindustrier, nybyggnad, juni 2008			
Flerbostadshus	15 100	17 000	19 500
Småhus	13 800	13 000	14 000
Totalt	28 900	30 000	33 500

¹ Uppskattning, där 6 800 av de uppskattade tidigare lagda projekten från 2006 har antagits bli påbörjade.

² De uppskattade tidigare lagda projekten från 2006 är inräknade.

Som framgår av tabellen ovan skiljer sig inte Konjunkturinstitutets och Sveriges Byggindustriers prognoser nämnvärt från Boverkets vad gäller åren 2008 och 2009. För 2007 framkommer dock en betydande skillnad i prognoserna. Detta beror på att Konjunkturinstitutets och Sveriges Byggindustriers prognoser

för detta år inte räknat med några av de projekt som tidigare lades till 2006 för att projekten skulle hinna komma i åtnjutande av de produktionsstöd som utvecklades från och med årsskiftet 2006/2007.

Trots den rådande osäkerheten om utvecklingen i ekonomin tyder ändå det mesta på en fortsatt betydande efterfrågan på bostäder enligt Boverket. Denna fortsatt stora efterfrågan kan enligt Boverket framför allt förklaras av en stor ungdomskull som är på väg ut på bostadsmarknaden, en stor invandring samt stora omflyttningar inom landet.

Bostadsmarknaderna bidrar till en fungerande arbetsmarknad i alla delar av landet

Bostadsmarknaderna är nära sammankopplade med arbetsmarknaden. Väl fungerande bostadsmarknader är en av förutsättningarna för den rörlighet på arbetsmarknaden som en dynamisk ekonomi kräver. Varje boende- och upplåtelseform har sina särdrag. På en väl fungerande bostadsmarknad finns en sådan blandning av boende- och upplåtelseformer att nytilkommande hushåll kan få tag i en bostad som överensstämmer med de egna preferenserna. Under perioder av bostadsbrist kan hyresrätten ha en viktig roll genom att den inte ställer krav på egna insatser, samtidigt som den enskilde förhållandevis lätt kan säga upp hyresrätten för att flytta till en annan bostad.

BKN har fått i uppdrag att göra en översikt av kunskapsläget när det gäller samspelet mellan bostads- och arbetsmarknad, särskilt med fokus på tillväxtregioner. Kunskapsöversikten gäller olika boende- och upplåtelseformers betydelse för arbetsmarknaden, med särskild betoning på bostadshyressektorns betydelse för rörligheten på arbetsmarknaden och tillväxten. Viktiga frågor är därvid t.ex. hur stor bostadshyressektorn bör vara för att skapa valfrihet och rörlighet på den lokala och regionala bostadsmarknaden, liksom vad som kan göras för att främja en bättre fungerande bostadshyresmarknad och således säkerställa ett tillräckligt utbud av hyrda bostäder.

Uppdraget ska redovisas senast den 7 januari 2009.

En väl fungerade konkurrens inom byggsektorn och på bostadsmarknaderna

Avgiftsfinansierade kreditgarantier

Inom verksamheten Kreditgarantier för ny- och ombyggnad har det garanterade beloppet nästan halverats från 1 229 miljoner kronor 2006 till 664 miljoner kronor under 2007. Förutom det låga tillskottet av nya garantier beror detta även på att trenden med tidig uppsägning av kreditgarantier har fortsatt. Under året har ingen ersättning för skador lämnats. Inga nya kreditgarantier för avlösen av kommunala borgensåtaganden tillkom under 2007. Några ersättningar har inte heller lämnats.

Beträffande övriga garantiformer har inga kreditgarantier tecknats, inga ersättningar har lämnats, inga pågående skadeärenden finns och inga kostnader eller intäkter har uppkommit under året.

Den generella kreditgaranti som i dag tillhandahålls fyller en funktion för speciella delmarknader och för särskilda kategorier av byggherrar. Det handlar om visst nischbyggande som till exempel byggande av studentbostäder. Även i dessa fall täcker garantier ofta upp för bristande eget kapital i det fastighetsförvaltande företaget, vilket i många fall är ett bolag som bildas särskilt för en enskild fastighet. Det handlar även om vissa bostadsrättsprojekt på delmarknader med vakansrisk eller låga marknadsvärden som gör att extra säkerheter efterfrågas.

En minskad efterfrågan på kreditgarantier beror bl.a. på bättre system och kompetens kring fastighetsvärdering och riskanalys hos långivarna. Vidare finansieras en högre andel av kapitalbehovet av enskilda bostadsrättsinnehavare medan hyreshus ofta finansieras av ekonomiskt starka företag. Till detta har likviditeten varit hög, konkurrensen på utlåningssidan har ökat och därmed har även belåningsgraden ökat.

Äldre kreditgarantier

Äldre kreditgarantier utgör en uppsättning garantier som i huvudsak registrerades under åren 1992 och 1993 efter riksdagens avskaffande av statligt reglerade bostadslån. En förutsättning för att bolåneinstituten skulle kunna ta över den tidigare statligt reglerade långivningen var att instituten kunde få statliga kreditgarantier för långivning i de högre risklägen som därigenom

blev aktuella. Genom förordningen (2007:624) om statliga ersättningsgarantier för bostäder har BKN getts möjligheten att invärdera och ersätta de äldre garantierna med avtalsreglerade garantier, s.k. ersättningsgarantier. Målsättningen är att avtal ska träffas för varje garanti i enlighet med principen för nu gällande förordning (2004:105) om statlig kreditgaranti för lån för bostadsbyggande m.m. som ansluter till den av riksdagen beslutade garantiordningen. Arbetet med att ersätta de äldre garantierna är nu i stort sett genomfört.

Inom verksamheten Äldre garantier minskade det garanterade beloppet med 1 670 miljoner kronor till 1 684 miljoner kronor under 2007, framför allt p.g.a. uppsagda garantier. Under året beslutades om ersättning för fyra garantier med ett sammanlagt ersättningsbelopp om två miljoner kronor. Totalt fram t.o.m. 2007 uppgår utbetalningarna av ersättning till 8 817 miljoner kronor. Nästan hela beloppet avser ersättningar hänförliga till debostäder som påbörjats före 1992 för vilka åtaganden utställts före garanti-systemets tillkomst.

Den s.k. garantireserven, vilken fungerar som en buffert för utbetalning av ersättningar, uppgick vid årets slut till cirka 1 700 miljoner kronor.

Kreditgarantiföreningar

BKN har av regeringen fått i uppdrag att analysera behovet av privata garantiföreningar där små och medelstora företag som verkar på bostadsmarknaden är sammanslutna (dnr Fi2007/10009). Om BKN finner att det finns ett behov av att stödja bildandet av garantiföreningar ska myndigheten presentera förslag om hur staten kan medverka så att garantiföreningar kan bildas för bygg- och bostadssektorn. Syftet ska vara att fler aktörer kan delta så att förutsättningarna för konkurrens ökar.

Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 31 december 2008.

3.5.3 Analys och slutsatser

Stöden till bostadsproducenterna är under avveckling. Regeringen bedömer att dessa tenderat att skapa osäkerhet och ryckighet i produktionen. Det är också osäkert om stöden har kommit de boende till del. Regeringen bedömer att god ekonomisk tillväxt, stabila,

långsiktiga och transparenta villkor är viktigare drivkrafter för produktion av bostäder än producentstöd.

Enligt Boverket kommer bostadsbyggandet sannolikt att ligga kvar på, med svenska mått mätt, höga nivåer de närmaste åren. Utvecklingen beror till stor del på den allmänna utvecklingen av den svenska ekonomin, ränteläget samt hushållens köpkraft. Hämmade faktorer för bostadsbyggandet kan t.ex. vara en utdragen planprocess, byggföretagens svårigheter att hitta arbetskraft samt stigande priser och brist på byggmaterial.

Ur ett internationellt perspektiv byggs det dock förhållandevis få nya bostäder i Sverige. Jämför man t.ex. med de nordiska länderna har Sverige, enligt Sveriges byggindustrier, länge byggt ungefär hälften så många bostäder som övriga länder om man tar hänsyn till folkmängden.

Regeringens slutsats är att det förvisso är glädjande att bostadsbyggandet åter beräknas öka 2009 men ser samtidigt ett behov av att bostadsbyggandet ökar ytterligare. Ett tecken på detta behov är att allt fler kommuner rapporterar att de har brist på bostäder.

Även om det, framför allt i storstadsregionerna, finns ett fortsatt stort behov av nybyggda bostäder kommer det årliga tillskottet alltid att vara litet i förhållande till de befintliga bostäderna. Många av dessa bostäder står inför stora upprustningsbehov, vilket innebär en stor utmaning för ägare och förvaltare av dessa bostäder.

Det finns stora skillnader mellan olika regioner när det gäller bostadsmarknadsläget. I största delen av landet råder eller förväntas brist på bostäder samtidigt som flera kommuner i andra delar av landet anger att de har överskott av bostäder. När det är högkonjunktur tenderar människor att söka sig till de ökade sysselsättningsmöjligheterna i tillväxtregionerna samtidigt som vissa kommuner därmed upplever vikande befolkningsunderlag. Med anledning av denna utveckling bedömer regeringen att det blir än viktigare med stabila, långsiktiga och transparenta villkor så att marknaden kan fungera friktionsfritt och bostadsbyggandet därmed baseras på konsumenternas efterfrågan.

Regeringen bedömer att verksamheten för omstrukturering av kommunala bostadsföretag bidrar till att ge de kommunala bostadsföretagen i utsatta områden långsiktigt hållbara eko-

nomiska förutsättningar för en kostnadseffektiv bostadsförvaltning. Sbo:s verksamhet har bidragit till att omstruktureringen har kunnat göras på ett långsiktigt och konstruktivt sätt.

Produktionskostnaderna för bostäder har ökat de senaste åren. En bidragande orsak till detta kan enligt regeringen vara den ökade bostadsproduktionen i sig, vilken medfört att efterfrågan och därmed priset på mark ökat. Markkostnaden är den enskilt största kostnads-posten vid produktion av bostäder. Samtidigt är de snabbt ökande produktionskostnaderna ett tecken på bristande konkurrens i byggsektorn. Regeringens bedömning är att förutsättningarna för ökad konkurrens i denna sektor behöver förbättras. BKN:s verksamhet med kreditgarantier är ett stöd för framför allt mindre aktörer inom byggsektorn och på bostadsmarknaden. Denna verksamhet bidrar därför till förbättrad konkurrens och kan på så sätt även bidra till skäligare boendekostnader.

Produktionskostnaderna kan också minska om de omfattande byggfelen kan reduceras. Statskontoret har i februari 2008, delvis som en följd av de nämnda problemen, fått i uppdrag att redovisa genomförda och pågående insatser för att minska produktionskostnaderna och öka konkurrensen inom byggbranschen (dnr Fi2008/1515).

Många hushåll med svaga ekonomiska förhållanden har svårigheter att etablera sig på bostadsmarknaden. I särskild mån gäller detta ungdomar och nyanlända invandrare. Personer med etableringssvårigheter bör få stöd för att komma in på bostadsmarknaden. Regeringen har därför infört ett ekonomiskt stöd till kommuner som lämnar hyresgarantier och förvärvsgarantier för att underlätta för de som köper sin första bostad.

Olika befolkningsgrupper i Sverige bor fysiskt åtskilda från varandra. Exempelvis bor oftare personer med utländsk bakgrund i hyresrätt i områden med hög koncentration av utlandsfödda. Boendesegregation kan bidra till att öka känslan av utanförskap och vidga de sociala och etniska klyftorna i samhället. Det är därför mycket angeläget att stärka integrationen i boendet. Att öka blandningen av upplåtelseformer kan vara ett sätt att bidra till en minskad segregation. Att underlätta ombildningar från hyresrätt till bostadsrätt i storstädernas förorter där hyresrätter är den dominerande upplåtelseformen är ett sätt att minska koncentrationen av

hyresrätter i dessa områden och kan därmed bidra till en mindre segmenterad bostadsmarknad. Det är regeringens förhoppning att de nyligen införda förvärvsgarantierna kan underlätta denna process.

3.6 Riksrevisionens iakttagelser

Riksrevisionen har inte haft några invändningar mot årsredovisningen för Statens bostadskreditnämnd.

3.7 Politikens inriktning

Bostadsmarknadens funktionssätt ska förbättras med långsiktigt stabila villkor för ägande och byggande av bostäder. Hushållens önskemål ska vara styrande för hur bostadsbeståndet utvecklas. Den statliga fastighetsskatten har avskaffats och ersatts med en låg kommunal avgift. Valfriheten på bostadsmarknaden ska förstärkas och möjligheterna att äga den egna bostaden ska underlättas framför allt i socialt utsatta områden.

Regeringen avser att föreslå regler som gör det möjligt att införa s.k. ägarlägenheter i nyproduktion. Detta är ett viktigt steg mot en utökad och mer flexibel hyresmarknad. Ägarlägenheten kan också höja investeringsnivån inom bostadssektorn. Reformen bedöms kunna träda i kraft under nästa år.

För att bryta utanförskapet på arbetsmarknaden krävs att bostadsmarknaden förmår erbjuda bostäder till rimliga kostnader på de orter och i regioner där jobb finns. BKN har nu i uppdrag av regeringen att göra en översikt av kunskapsläget när det gäller samspelet mellan bostads- och arbetsmarknad.

Situationen på hyresbostadsmarknaden är oroväckande i stora delar av landet. I storstadsområdena kännetecknas situationen av långa bostadsköer och omfattande oreglerad andrahandsuthyrning medan det i andra delar av landet råder ett stort överskott på hyresrätter. Regeringen avser att överväga under vilka förutsättningar de kommunala bostadsföretagen ska bedrivas i framtiden samt hur hyresättningssystemet kan förändras så att regeringens ambition om en bättre fungerade hyresbostadsmarknad uppnås. Regeringens utgångs-

punkt är att försvara den svenska modellen samtidigt som EG-rättens konkurrensregler och statsstödsregler måste beaktas.

För att göra hyresrätten mer attraktiv och flexibel som boendeform utreds dessutom för närvarande hur förutsättningarna för en hyresgäst att göra olika slag av tillval och frånval kan förbättras.

Genom att göra det lättare för privatpersoner att hyra ut en del, eller vid behov, hela bostaden, förbättras möjligheterna att utnyttja det befintliga bostadsbeståndet. På så sätt kan fler boendetillfällen skapas och bostadsmarknadens flexibilitet ökar. Regeringen avser därför att under hösten lämna förslag på hyresrättsliga förändringar som bl.a. innebär att studier på annan ort och längre utlandsvistelse ska medge rätt till andrahandsupplåtelse. Dessutom avser regeringen att under hösten föreslå att schablonavdraget för andrahandsuthyrning höjs från 4 000 kronor per år till 12 000 kronor per år. Skatteintäkterna beräknas till följd av detta minska med 170 miljoner kronor per år. Regeringens avsikt är att samtliga förslag ska börja gälla den 1 januari 2009.

Att bostadssökande, boende, byggföretag och kommuner har god tillgång till relevant och tillförlitlig information om bostads- och byggmarknader samt om planering är av central betydelse för att aktörerna ska kunna göra medvetna val och för att marknaderna ska fungera. Regeringen har därför gett Boverket i uppdrag att etablera en informationsportal om boende, byggande och inomhusmiljö (dnr M2007/5487).

3.8 Budgetförslag

3.8.1 1:1 Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningskostnader

Tabell 3.5 Anslagsutveckling 1:1 Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningskostnader

		Tusental kronor	
2007	Utfall	10 607	Anslags-sparande 5 673
2008	Anslag	16 857	Utgifts-prognos 16 991
2009	Förslag	17 141	
2010	Beräknat	17 684 ¹	
2011	Beräknat	18 063 ¹	

¹ Motsvarar 17 141 tkr i 2009 års prisnivå.

Anslaget används för Statens bostadskreditnämnds förvaltningskostnader och för stabsuppgifter åt regeringen. Anslaget används vidare för utredningsuppdrag inom verksamhetsområdet.

Regeringens överväganden

Tabell 3.6 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:1 Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningskostnader

Tusental kronor			
	2009	2010	2011
Anvisat 2008 ¹	16 857	16 857	16 857
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	284	827	1 206
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	17 141	17 684	18 063

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2008 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att anslaget för 2009 uppgår till 17 141 000 kronor. För 2010 beräknas anslaget till 17 684 000 kronor och för 2011 till 18 063 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

De kreditgarantier som Statens bostadskreditnämnd administrerar är en försäkring som långivare kan teckna för lån till ny- och ombyggnad av bostäder och vid förvärv av fastighet som ombildas till kooperativ hyresrätt. Garantin ger långivaren ett skydd mot kreditförluster och minskar behovet av topplån eller egen kapitalinsats för den som bygger bostäder. Med kreditgarantier avses i princip följande garantier utfärdade fr.o.m. 1997 som inte avser omfördelningsgarantier:

- kreditgarantier för ny- och ombyggnad,
- kreditgarantier för avlösen av kommunala borgensåtaganden, och
- kreditgarantier för lån till kooperativa hyresrättsföreningar.

Finansieringen av dessa garantier sker enligt den nya garantimodellen utanför statsbudgeten,

vilket innebär att dessa finansieras genom avgifter som ska täcka både garantiverksamheten och förvaltningskostnaderna. I enlighet med förordningen (2007:624) om statliga ersättningsgarantier för bostäder har i princip samtliga av de s.k. äldre garantierna (utfärdade t.o.m. 1996) omförhandlats till ersättningsgarantier. Dessa ersättningsgarantier är inräknade i resultatredovisningen nedan.

Tabell 3.7 Garantiverksamhet – Verksamhetsgren Kreditgarantier

Tusental kronor				
Garanti- verksamhet	Intäkter till inkomsttitel	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2007		113 587	13 335	100 252
Prognos 2008		90 000	25 000	65 000
Budget 2009		60 000	56 000	4 000

Från och med den 1 mars 2008 kan s.k. förvärvsgarantier lämnas. Med förvärvsgarantier avses garantier för räntebetalningar för lån som upptas av förstagångsköpare vid förvärv av permanentbostad. Syftet är att ge stöd till de hushåll som vill köpa en bostad, men som har svårt att få bostadslån trots att de har en långsiktig betalningsförmåga. Även för förvärvsgarantier sker finansieringen enligt den nya garantimodellen utanför statsbudgeten.

Tabell 3.8 Garantiverksamhet – Verksamhetsgren Förvärvsgarantier

Tusental kronor				
Garanti- verksamhet	Intäkter till inkomsttitel	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Prognos 2008		100	1 550	- 1 450
Budget 2009		2 000	3 000	-1 000

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2009 ställa ut kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder, kreditgarantier för avlösen av kommunala borgensåtaganden samt kreditgarantier för lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativ hyresrätt intill ett belopp på högst 10 000 000 000 kronor inklusive tidigare gjorda åtaganden.

Regeringen bemyndigas att under 2009 ställa ut kreditgarantier till kreditinstitut som lånar ut pengar till enskilda för förvärv av bostad (s.k. förvärvsgarantier) intill ett belopp på högst 5 000 000 000 kronor inklusive tidigare gjorda åtaganden.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen har sedan tidigare bemyndigande att ställa ut kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder, i obeståndshanteringen, för lån till kooperativa hyresrättsföreningar som tas upp för nybyggnad eller förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativ hyresrätt samt för kreditgarantier för avlösen av kommunala borgensåtaganden.

De ovan nämnda garantiformerna har hittills delats upp i olika ramar. Då garantiformerna numera ingår i en och samma verksamhetsgren är denna uppdelning inte meningsfull. Därtill kommer att kreditgarantierna i obeståndshanteringen numera är möjliga att ställa ut med stöd av bestämmelserna i den förordning som gäller sedan 2004 och avser kreditgarantier för ny- och ombyggnad. Regeringen föreslår därför att ramarna för de ovan angivna garantiformerna i fortsättningen slås samman.

Från och med 2008 har regeringen även bemyndigande att ställa ut kreditgarantier till kreditinstitut som lånar ut pengar till enskilda för förvärv av bostad. Ramen för dessa förvärvsgarantier bör vara densamma som för 2008.

3.8.2 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Tabell 3.9 Anslagsutveckling för 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Tusental kronor				
2007	Utfall	14 760	Anslags-sparande	79 788
2008	Anslag	70 000	Utgifts-prognos	49 029
2009	Förslag	97 500		
2010	Beräknat	97 500		
2011	Beräknat	99 500		

Anslaget används för stöd till omstrukturering av kommunala bostadsföretag. Ansökningar om stöd hanteras fr.o.m. den 1 januari 2006 av BKN. Bestämmelser om stödet finns i förordningen (2002:664) om statligt stöd för vissa kommunala åtaganden för boendet.

Regeringens överväganden

Tabell 3.10 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Tusental kronor			
	2009	2010	2011
Anvisat 2008 ¹	70 000	70 000	70 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	27 500	27 500	29 500
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	97 500	97 500	99 500

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Regeringen föreslår att 97 500 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Omstrukturering av kommunala bostadsföretag* för 2009. För 2010 beräknas anslaget till 97 500 000 kronor och för 2011 till 99 500 000 kronor.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2009 för ramanslaget 1:2 *Omstrukturering av kommunala bostadsföretag* göra ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 70 000 000 kronor efter 2009.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen anser att det är viktigt att BKN kan bedriva sitt arbete långsiktigt och med möjlighet att ingå avtal som sträcker sig längre än innevarande budgetår. Ett bemyndigande begärs därför att under 2009 för anslaget 1:2 *Omstrukturering av kommunala bostadsföretag* få göra åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 70 000 000 kronor efter 2009.

Tabell 3.11 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2007	Prognos 2008	Förslag 2009	Beräknat 2010	Beräknat 2011–
Ingående åtaganden	42 595	28 170	23 170	70 000	70 000
Nya åtaganden	0	15 000	50 000	20 000	20 000
Infriade åtaganden	14 425	20 000	3 170	20 000	20 000
Utestående åtaganden	28 170	23 170	70 000	70 000	70 000
Erhållet/föreslaget bemyndigande	25 000	70 000	70 000	70 000	70 000

3.8.3 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad

Tabell 3.12 Anslagsutveckling för 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2007	180	99 820	
2008	Anslag	100 000	9 806
2009	Förslag	50 000	
2010	Beräknat	50 000	
2011	Beräknat	50 000	

Anslaget ändamål är att finansiera stöd till kommuner som går i borgen för enskilda hushålls skyldighet att betala hyra för sin bostad (kommunala hyresgarantier). Syftet är att underlätta för enskilda att etablera sig på bostadsmarknaden. En förutsättning är att de hushåll för vilka garantierna lämnas får en bostad med hyresrätt och besittningsskydd samt att hyresgarantin omfattar minst sex månadshyror. Stödet infördes den 1 juli 2007. Bidrag lämnas med 5 000 kronor per hyresgaranti till kommuner som efter behovsprövning beviljat hyresgaranti för enskilda hushåll som saknar ett självständigt boende.

Regeringens överväganden

Tabell 3.13 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad

Tusental kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008 ¹	100 000	100 000	100 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	- 50 000	- 50 000	- 50 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	50 000	50 000	50 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Under 2009 bedöms efterfrågan på stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad vara lägre än bedömningen i 2008 års ekonomiska vårproposition. Regeringen föreslår därför att anslaget varaktigt minskas med 50 000 000 kronor och för 2009 uppgår till 50 000 000 kronor. Anslaget beräknas 2010 och 2011 uppgå till 50 000 000 kronor.

3.8.4 1:4 Räntebidrag m.m.

Tabell 3.14 Anslagsutveckling för 1:4 Räntebidrag m.m.

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2007	1 137 753	18 210	
2008	Anslag	735 476	837 686
2009	Förslag	576 721	
2010	Beräknat	395 453	
2011	Beräknat	163 918	

Anslaget ändamål är att finansiera räntebidrag för ny- och ombyggnad av bostäder. Anslaget används även för bidrag till förvaltningsförluster, s.k. § 33-ersättning, till kommuner. Boverket administrerar i dag ett periodiskt stöd i form av

räntebidrag enligt förordningen (1992:986) om statlig bostadsbyggnadssubvention, benämnd 1993 års system om statlig bostadsbyggnadssubvention.

Regeringens överväganden

Tabell 3.15 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:4 Räntebidrag m.m.

<i>Tusental kronor</i>			
	2009	2010	2011
Anvisat 2008 ¹	735 476	735 476	735 476
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-516 641	-516 641	-516 641
Övriga makroekonomiska förutsättningar	83 469	77 288	34 665
Volym	296 597	126 188	-62 715
<i>Överföring till/från andra anslag</i>			
Övrigt	-22 180	-26 858	-26 867
Förslag/beräknat anslag	576 721	395 453	163 918

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

I och med att förordningen (1992:986) om statlig bostadsbyggnadssubvention upphörde vid utgången av 2006 har sedan dess inga räntebidrag för nybyggnads- och ombyggnadsprojekt som påbörjades efter den 31 december 2006 beviljats. Sedan 1 januari 2007 påbörjades en utfasning av räntebidragen under fem år med sikte på att inga räntebidrag kommer att beräknas efter utgången av 2011 (de sista utbetalningarna kommer dock

att göras under 2012). Anslaget minskas därför med cirka 516 641 000 kronor som en följd av avtrappning av bidraget.

Däremot ökas anslaget med cirka 83 469 000 kronor för förändrat ränteläge.

Vidare sker en ökning av anslaget med cirka 296 597 000 kronor som en följd av förändringar i volymer.

Slutligen minskas anslaget med cirka 22 180 000 kronor p.g.a. övriga orsaker. Dessa avser osäkerheten kring hur stora belopp som ska beräknas med hjälp av den s.k. faktorn (tiden mellan färdigställandet av ett projekt och tiden för första utbetalningen av ett ärende), samt att avvecklingen av räntebidragen görs med en reduktion vid varje årsskifte och att det därför är av stor betydelse för prognosen hur många projekt som färdigställs under 2008 men utbetalas första gången under 2009.

Regeringens förslag för 2009 samt de beräknade utgifterna för 2010 och 2011 baseras på ett antagande om att den 5-åriga bostadsobligationsräntan i genomsnitt blir 4,85 procent under första halvåret 2009 samt 4,9 procent under det andra halvåret 2009. För 2010 förväntas räntan i genomsnitt bli 4,95 procent respektive 5 procent för första respektive andra halvåret. För 2011 antas räntan i genomsnitt bli 5,02 för både första och andra halvåret.

Regeringen föreslår att anslaget för 2009 uppgår till 576 721 000 kronor. För 2010 beräknas anslaget till 395 453 000 kronor och för 2011 till 163 918 000 kronor.

4 Hållbart samhällsbyggande

4.1 Omfattning

Hållbart samhällsbyggande omfattar tre delområden: Samhällsplanering och bebyggelseutveckling, Byggnad och förvaltning samt Lantmäteriverksamhet.

Verksamheten vid Boverket, Statens geotekniska institut, Lantmäteriet och Statens va-nämnd ingår i området. Området omfattade

tidigare Fonden för fukt- och mögelskador, som ska vara avvecklad senast 31 december 2008, samt 21 länsvisa lantmäterimyndigheter, som fr.o.m. den 1 september 2008 sammanslås med Lantmäteriverket till en myndighet som benämns Lantmäteriet.

4.2 Utgiftsutveckling

Tabell 4.1 Utgiftsutveckling inom området Hållbart samhällsbyggande

Milljoner kronor

	Utfall 2007	Budget 2008 ¹	Prognos 2008	Förslag 2009	Beräknat 2010	Beräknat 2011
<i>Hållbart samhällsbyggande</i>						
2:1 Boverket	194	197	207	207	199	177
2:2 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	36	33	39	33	33	33
2:3 Statens geotekniska institut	31	30	30	31	32	32
2:4 Lantmäteriet	358	419	420	475	484	494
2:5 Statens va-nämnd	8	8	8	8	8	9
Summa Hållbart samhällsbyggande	626	688	705	754	756	745
2008 31:10 Fonden för fukt- och mögelskador	12	17	10	0	0	0
2003 34:1 Stöd till lokala investeringsprogram	0	0	-25			
Summa Äldreanslag	12	17	-15	0	0	0

Anmärkning: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet. 2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

4.3 Mål

Målet för hållbart samhällsbyggande är att fysisk planering, byggande och lantmäteriverksamhet ska vara ändamålsenlig. Syftet är att ge alla människor en från social synpunkt god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med mark, vatten, naturresurser och energi samt ekonomisk tillväxt och utveckling främjas. Hållbart samhällsbyggande ska bidra till en minskad påverkan på klimatet.

Från och med budgetpropositionen för 2009 upphör kraven om enhetlig verksamhetsstruktur med indelning i politikområden, verksamhetsområden och verksamhetsgrenar. Målet för politikområdet Bostadspolitik föreslås därför upphävas, se vidare under avsnitt 2.4.

4.4 Resultatredovisning

Hållbart samhällsbyggande innehåller ett fokus på att minimera klimatpåverkande faktorer såsom transportbehov och energianvändning. Ett ökat klimatfokus innebär också en inriktning på bättre planeringsunderlag.

Resultatredovisning beträffande miljö-kvalitetsmålet God bebyggd miljö finns under utgiftsområde 20 *Allmän miljö- och naturvård*.

4.4.1 Resultat

Samhällsplanering och bebyggelseutveckling

Målet för samhällsplanering och bebyggelseutveckling är:

- En tydlig roll för fysisk planering i arbetet för en hållbar utveckling av städer, tätorter och landsbygd.
- Ett regelverk och andra styrmedel som på bästa sätt tillgodoser kraven på effektivitet samtidigt som rättssäkerhet och medborgerligt inflytande säkerställs.
- Goda förutsättningar för byggande av bostäder och lokaler, etablering av företag och för annat samhällsbyggande samtidigt som en god livsmiljö tryggas.

Plan- och bygglagen

Plan- och bygglagen, PBL, spelar en viktig roll i arbetet för ett hållbart samhällsbyggande.

Regeringen beslutade i juni 2007 tillkalla en särskild utredare med uppdrag att utreda och föreslå dels de organisations- och författningsändringar som behövs för en ändrad instansordning för vissa mål och ärenden enligt miljöbalken och PBL, dels organisations- och författningsändringar för en samordning av miljödomstolarna och fastighetsdomstolarna (dir.2007:94). Utredningen, som har tagit namnet Miljöprocessutredningen (M 2007:04), har avlämnat två delbetänkanden.

Det första delbetänkandet En ny instansordning för mål enligt Plan- och bygglagen (SOU 2007:111) redovisar förslag till organisations- och författningsändringar för en ny instansordning för PBL-mål.

I utredningens andra delbetänkande Miljödomstolarna – domkretsar – lokalisering handlägningsregler (SOU 2008:31) redovisas förslag som innebär att miljödomstolarnas domkretsindelning justeras så att den kommer att sammanfalla med indelningen av landet i vattendistrikt. Miljöprocessutredningens betänkanden har remitterats och beredning pågår inom Regeringskansliet. Genom tilläggsdirektiv i december 2007 har Miljöprocessutredningen fått i uppdrag att bl.a. utreda behovet av författningsförändringar i fråga om förnybar energi (bl.a. vindkraft, se nedan), vattenverksamheter, riksintressen enligt 3 kap. miljöbalken, miljökonsekvensbeskrivningar samt samordning och samråd i prövningsförfarandet (dir. 2007:184). Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 december 2008.

I september 2007 beslutade regeringen tillkalla en utredare med uppdrag att se över vissa frågor i plan- och bygglagstiftningen (Byggprocessutredningen, M 2007:06). Vissa frågor berör planfrågor. Byggprocessutredningen lämnade i juni 2008 sitt betänkande Bygg – helt enkelt (SOU 2008:68). Betänkandet remissbehandlas för närvarande.

Trafikbuller och fysisk planering

Boverket har haft regeringens uppdrag att tillsammans med berörda myndigheter utarbeta en vägledning för hantering av frågor om buller från

väg- och järnvägstrafik i samband med kommunal planering och byggande av bostäder. Syftet med uppdraget har varit att tillgodose behovet av en klarare vägledning i frågor om tillämpning av de riktvärden som riksdagen behandlat. Boverket har med anledning av uppdraget i februari 2008 givit ut publikationen Allmänna råd 2008:1 Buller i planeringen – Planera för bostäder i områden utsatta för buller från väg- och spårtrafik.

Det är regeringens uppfattning att riktvärdena ska ligga fast. Det är dock viktigt att riktvärdena tolkas just som riktvärden, dvs. inte som rättsligt bindande normer. Det är vidare angeläget att trafikbullret inte onödigtvis begränsar möjligheterna att komplettera befintliga tätorter med ny bostadsbebyggelse. Genom att på olika sätt reducera bullret vid själva källan eller på annat sätt kan möjligheterna att bebygga sådana områden som för närvarande är utsatta för trafikbuller komma att öka.

EG-direktivet om omgivningsbuller som införlivats i svensk lagstiftning genom förordningen (2004:675) om omgivningsbuller syftar bl.a. till att samordna arbetet med buller genom gemensamma bullermått, kartläggnings- och bedömningsmetoder samt åtgärdsprogram. Under 2007 har kommuner med mer än 250 000 invånare kartlagt omgivningsbullret inom sina respektive områden.

Digital planeringsinformation och digital plan- och byggprocess.

Boverket lämnade i maj 2008 en slutrapport avseende ett regeringsuppdrag som syftar till att skapa förutsättningar för en nationellt harmoniserad digital hantering av detaljplaneprocessen. Boverket framhåller i rapporten bl.a. att det finns ett stort behov av samordning och har därför initierat ett standardiseringsprojekt inom Swedish Standard Institute (SIS). En standard för detaljplaneinformation kommer enligt Boverkets planer att fastläggas under 2009.

Planering för vindkraftsproduktion

För att underlätta en utbyggnad av vindkraft har riksdagen i enlighet med budgetpropositionen för 2007 (prop. 2006/07:1, utg.omr. 21, s. 94) beslutat om ett särskilt stöd för att påskynda och

utveckla planeringsarbetet för vindkraft. Stödet uppgår till 30 miljoner kronor per år 2007 och 2008. Förordningen (2007:160) om stöd till planeringsinsatser för vindkraft trädde i kraft den 1 maj 2007. Boverket administrerar stödet och har hittills fått in 120 ansökningar med en totalsumma på cirka 50 miljoner kronor. Drygt 150 kommuner, länsstyrelser och samverkansorgan är i dag aktiva i planeringsarbetet för vindkraft.

Boverket har på uppdrag av regeringen, i samråd med Statens energimyndighet, Naturvårdsverket, Lantmäteriet och Riksantikvarieämbetet, tagit fram en handbok för planering och prövning av vindkraftsanläggningar som redovisades till regeringen den 1 juni 2008.

För att ytterligare underlätta vindkraftsutbyggnaden kommer Miljöprocessutredningen (2007:04) att lämna förslag på regelförenklingar i PBL och miljöbalken den 30 september 2008 avseende vindkraft.

Se vidare under utgiftsområde 21 *Energi* för ytterligare redovisningar av regeringens satsningar på vindkraft.

Indikatorer

Boverket har i maj 2008 i samverkan med länsstyrelserna redovisat ett regeringsuppdrag att utveckla förslag till heltäckande och uppföljningsbara indikatorer. Syftet med uppdraget är att på ett bättre sätt kunna följa tillämpningen av PBL på nationell, regional och lokal nivå samt att visa på trender där utvecklingen över tid kan följas och analyseras. Boverket redovisar bl.a. indikatorer som finns tillgängliga redan i dag samt förslag till nya systemrelaterade indikatorer kopplade till hållbart samhällsbyggande. Bland de förslag som redovisas ingår bl.a. ny planlagd mark inom översvämningshotade områden, andel människor med god tillgång till kollektivtrafik samt avstånd mellan bostad och livsmedelsbutik.

Boverket föreslår att det fortsatta arbetet med indikatorer i första hand bör utgå från att hitta nya samband, förbättra statistiska data och att utveckla de indikatorer som redan finns. Frågan om utveckling av indikatorer inom samhällsplaneringsområdet kommer att beredas vidare inom Regeringskansliet.

Planläggningens omfattning och överklagade planer m.m.

Översiktsplaneringens roll och omfattning

Enligt PBL ska varje kommun ha en aktuell översiktsplan som täcker hela kommunens yta. Av Boverkets årsredovisning framgår emellertid att 20 år efter det att PBL trädde i kraft 1987 har hälften (146) av landets kommuner ännu inte antagit någon heltäckande översiktsplan efter den som togs fram i början av 1990-talet. Antalet antagna kommunomfattande översiktsplaner under de senaste fem åren redovisas i tabell 4.2.

Tabell 4.2 Antalet antagna kommunomfattande översiktsplaner 2003-2007

Årtal	Antal översiktsplaner
2003	25
2004	18
2005	11
2006	6
2007	25

Källa: Boverkets årsredovisning 2007

Det finns också ett stort antal kommuner som inte har uppfyllt PBL:s krav på att minst en gång under varje mandatperiod ta ställning till översiktsplanens aktualitet. Boverket konstaterar dock att många kommuner arbetar med fördjupningar och med tematiska tillägg till sina översiktsplaner. Antalet sådana antagna ändringar uppgår till i storleksordningen 30 per år.

Genom den ändring i PBL som trädde i kraft den 1 januari 2008 har möjligheterna att ändra en översiktsplan förtydligats. Det framgår numera direkt av lagtexten att en ändring kan ske i en viss del av kommunen eller genom ett tillägg för att tillgodose ett särskilt intresse. Vidare framgår att en ändring för en viss del av kommunen får redovisas med en annan detaljeringsgrad än för översiktsplanen i övrigt.

Detaljplanläggningens omfattning m.m.

Enligt PBL ska en kommun snarast möjligt efter det att ett beslut att anta en detaljplan respektive områdesbestämmelser vunnit laga kraft sända ett exemplar av planhandlingarna till lantmäterimyndigheten. Uppgifter om lagakraftvunna planer ska av lantmäterimyndigheten föras in i fastighetsregistret. I tabell 4.3 nedan redovisas det antal detaljplaner och områdesbestämmelser

som vunnit laga kraft och finns registrerade under de senaste fem åren.

Tabell 4.3 Antal lagakraftvunna detaljplaner och områdesbestämmelser 2003-2007

Årtal	Antal detaljplaner	Antal områdesbestämmelser
2003	1 860	36
2004	1 980	46
2005	2 129	23
2006	2 138	22
2007	1 842	27

Källa: Boverkets årsredovisning 2007

Tabell 4.3 visar att antalet lagakraftvunna detaljplaner ökat något under perioden 2003–2006 och att antalet uppgår till i storleksordningen 2 000 per år. Användandet av planinstitutet områdesbestämmelser förefaller vara ytterst begränsat och minskande.

Det har visat sig att det finns en betydande eftersläpning när det gäller registreringen av de lagakraftvunna planerna. Lantmäteriet har därför regeringens uppdrag att redogöra för hur ajourhållningen kan förbättras och i övrigt förändras så att uppgifterna kan komma till ökad användning.

Länsstyrelsernas handläggningstider för överklagade detaljplaner m.m.

Enligt regleringsbrev till länsstyrelserna ska dessa bl.a. redovisa handläggningstiderna för de detaljplaner och områdesbestämmelser som överklagas till länsstyrelserna. Den genomsnittliga handläggningstiden för de till länsstyrelserna överklagade planerna uppgår till drygt tre månader. Det innebär att den genomsnittliga tidsåtgången ökat med i storleksordningen 14 dagar sedan föregående år. En förklaring till detta kan vara att antalet beslutade ärenden ökade med drygt 15 procent i förhållande till tidigare år. Samtidigt kan konstateras att handläggningstiderna mellan länsstyrelserna varierar kraftigt.

Länsstyrelsens ingripande mot kommunala detaljplaner

Den statliga kontrollen över kommunal planläggning sker bl.a. med stöd av bestämmelserna i 12 kap. PBL. Där anges att länsstyrelsen ska upphäva kommunens beslut att anta en detaljplan om ett riksintresse inte tillgodoses, om planens reglering av frågor som angår flera

kommuner inte samordnats på ett lämpligt sätt, om en miljö kvalitetsnorm inte följs eller om bebyggelse blir olämplig med hänsyn till vissa hälso- och säkerhetsaspekter m.m. Av länsstyrelsernas årsredovisningar kan utläsas att länsstyrelserna vid 24 tillfällen under 2007 ingrep mot och upphävde kommunala detaljplaner. Motsvarande antal 2006 var fem.

Den osäkerhet som tidigare funnits i frågan om hur långt ingripandemöjligheterna i själva verket sträcker sig bl.a. när det gäller risken för översvämningar har nu undanröjts till följd av de ändringar i PBL som trädde i kraft den 1 januari 2008. Det framgår numera av 12 kap. PBL att ingripandegrunden innefattar sådana planer som innebär att bebyggelse blir olämplig med hänsyn till risken för olyckor, översvämning och erosion. I Boverkets rapport Tydligare statligt ansvar i plan- och bygglagen (se nedan) föreslås att ingripanden enligt 12 kap. PBL också ska kunna ske om kommunens formella hantering väsentligen avviker från lagens krav. I departementspromemorian Stranden – en värdefull miljö (Ds 2008:21 – se nedan) redovisas ytterligare ett förslag till statlig ingripandegrund.

Till regeringen överklagade detaljplaner m.m.

Huvuddelen av de beslut som kommunerna fattar med stöd av PBL kan överklagas till länsstyrelse och vidare till förvaltningsdomstol. Det gäller bl.a. beslut om bygglov och förhandsbesked. Kommunernas beslut om att anta detaljplaner, områdesbestämmelser och fastighetsplaner kan också överklagas. Instansordningen är här den att kommunens beslut överklagas till länsstyrelsen vars beslut överklagas till regeringen.

Antalet detaljplaner och områdesbestämmelser som överklagats till regeringen under de senaste fem åren redovisas i tabell 4.4.

Tabell 4.4 Överklagade detaljplaner och områdesbestämmelser 2003-2007

Årtal	Antal överklagade detaljplaner	Antal överklagade områdesbestämmelser
2003	176	3
2004	238	7
2005	299	3
2006	302	8
2007	249	6

Källa: Boverkets årsredovisning 2007

Den tidigare trenden mot ett ökat antal till regeringen överklagade detaljplaner har brutits under 2007. Ställt i relation till antalet lagakraftvunna detaljplaner kan konstateras att i storleksordningen 10–15 procent av de antagna detaljplanerna har prövats av regeringen under de gångna åren. För områdesbestämmelserna är den andelen något högre.

Handläggningstiderna för de till regeringen överklagade detaljplanerna redovisas i tabell 4.5.

Tabell 4.5 Handläggningstiden för till regeringen överklagade detaljplaner 2003-2007

Inkommande år	Andel avgjorda inom sex månader
2003	45 %
2004	41 %
2005	51 %
2006	61 %
2007	27 % ¹

Källa: Boverkets årsredovisning 2007

¹Se förklaring i texten nedan

Handläggningstiderna hos regeringen har under de senaste åren legat på en relativt stabil nivå – i storleksordningen 50 procent av ärendena, framför allt bostadsplaner, har avgjorts inom sex månader. För 2007 var dock denna andel påtagligt lägre beroende på ändrad prioritering inom beredande enhet. Balansen av äldre ärenden har arbetats ner.

Regeringens beslut i detaljplaneärenden kan bli föremål för rättsprövning enligt lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut. Antalet regeringsbeslut som gått till rättsprövning har under de senaste åren legat på en tämligen konstant nivå om 30 ärenden per år. Under 2007 uppgick antalet sådana ärenden till 24.

Översyn av strandskyddsbestämmelserna

Inom Regeringskansliet pågår arbete med en översyn av strandskyddsbestämmelserna. Strandskyddet syftar till att värna det rörliga friluftslivets intressen samt att bevara goda förutsättningar för växt- och djurlivet. Regeringen vill se ett utvecklat strandskydd som beaktar behovet av utveckling i hela Sverige samtidigt som ett långsiktigt hållbart skydd av strändernas naturvärden och förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv inte äventyras. Under våren 2008 presenterade Miljödepartementet en

promemoria, Stranden – en värdefull miljö (Ds 2008:21), med förslag till ändrade bestämmelser om strandskydd. Ett viktigt syfte med det nya förslaget har varit att öppna för möjligheten till ett större lokalt och regionalt inflytande samt att på ett bättre sätt anpassa strandskyddet till de lokala förhållandena och förutsättningarna, utan att äventyra en fortsatt god tillgång till strandområden och bevarandet av goda livsvillkor för djur- och växtlivet. Förslaget har varit ute på remiss till den 24 juli 2008. Regeringen avser att under hösten 2008 överlämna en proposition om strandskydd till riksdagen.

Miljö kvalitetsnormer för luftkvalitet och fysisk planering

Miljöbalkskommittén och PBL-kommittén anger i sina slutbetänkanden (SOU 2005:59 respektive SOU 2005:77) att det finns stora oklarheter när det gäller tillämpningen av miljö kvalitetsnormerna i PBL. Utredningen om åtgärdsprogram redovisar i sitt betänkande (SOU 2005:113) förslag till inrättande av en ny form av åtgärdsprogram som är knutet till miljö kvalitetsnormerna. Miljöbalkskommitténs och Åtgärdsprogramsutredningens förslag har remissbehandlats och bereds nu vidare inom Regeringskansliet.

Samhällsbyggandet i Malmfälten

Boverket lämnade i september 2007 en slutrapport med anledning av ett regeringsuppdrag att följa utvecklingen avseende fysisk planering och byggande i Malmfälten.

I februari 2008 beslutade regeringen att ge Boverket ett nytt Malmfältsuppdrag. Enligt detta ska verket bl.a. följa tillämpningen av den lagstiftning som rör hushållning med mark- och vatten, fysisk planering och byggande samt stödja länsstyrelsen i arbetet med att ta till vara och samordna statens intressen. Uppdraget ska redovisas i etapper och slutföras senast den 31 december 2009.

Uppsikt, tillsyn och inomstatlig samordning

Statens samlade roll och ansvar enligt PBL har fortsatt varit i fokus under året. Samordningen

mellan regleringsbrev för Boverket och länsstyrelserna har utvecklats ytterligare. Två gemensamma uppdrag har redovisats under året. Rapporten ”Tydligare statligt ansvar i plan- och bygglagen” som överlämnades sommaren 2007 har remitterats och remissvaren har sammanställts. Remissinstanserna redovisar en huvudsakligen positiv inställning till förslagen. Ärendet bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Boverket och länsstyrelserna har redovisat uppdraget ”En plan för att utveckla metoder och arbetssätt inom länsstyrelserna och som rör plan- och bygglagens tillämpning”. Uppdraget har använts som underlag för att ta fram programmet för kompetensutveckling under 2008, som redovisas nedan.

Uppsikts- och tillsynsverksamheten har ökat under året, framför allt genom att samverkan mellan Boverket och länsstyrelserna har utvecklats. Det har gett underlag för en bättre och mer tillförlitlig bild av såväl planeringsläget i landet som av tillämpningsproblemen. Boverkets planenkät till länsstyrelserna, som avsåg läget för 2006, visar att det finns resurs- och kompetensbrister i kommuner och länsstyrelser.

Kompetensutveckling för bättre PBL-tillämpning

Boverket och länsstyrelserna har fått i uppdrag att gemensamt utforma och genomföra en kompetenssatsning för bättre PBL-tillämpning. 10 miljoner kronor avsattes 2007 för kompetensutveckling inom staten. Ett övergripande syfte är att skapa en gemensam helhetssyn inom staten på tillämpningen av PBL, dess olika processer, dess samband med annan lagstiftning och länsstyrelsernas roll och ansvar för att samordna och ta tillvara statens intressen. Ett gemensamt synsätt inom staten lägger grunden för en effektivare hantering av enskilda ärenden. Insatserna ska fortsätta under 2009.

Geotekniska frågor

Statens Geotekniska Institut (SGI) har arbetat med nära 100 FoU-projekt bl.a. med att utveckla metoder för att minska vibrationerna kring höghastighetsjärnvägar. SGI har vidare arbetat aktivt med frågan om konsekvenser och anpassning till klimatförändringar, materialmodifiering och nyttiggörande, sorption och markfilter, omgiv-

ningspåverkan samt markföreningar. Genomförda insatser syftar till att plan- och byggprocessen effektiviseras.

Regelförenkling

Regeringen har som mål att minska företagens administrativa kostnader till följd av statliga regler med minst 25 procent till hösten 2010. Syftet är att skapa en märkbar förändring i företagets vardag.

Tolv departement och 52 myndigheter har haft regeringens uppdrag att ta fram underlag för regeringens handlingsplan för regelförenklingsarbetet. I regeringens skrivelse 2007/08:131 redogörs för regelförenklingsarbetet departementsvis. Dessutom redovisas ett urval av åtgärder. Sammanlagt har departement och myndigheter redovisat 600 genomförda och planerade förenklingsåtgärder och förslag.

Av större förenklingar på bygg- och fastighetsrättsliga området kan nämnas ändringar av plan- och bygglagen (1987:10), innebärande bl.a. ett förtydligande av att hänsyn ska tas till såväl den ekonomiska dimensionen vid planläggning som till risken för översvämning och erosion vid lokalisering av bebyggelse till viss mark, och att en översiktsplan kan ändras för viss del eller för visst ”tema”, t.ex. för markering av vindkraftsområden. Förenklingar har även gjorts ifråga om avhjälpan av markförening. Vidare har undantagen från bygglovsplikten utökats och bygglov kan komma att beviljas för längre period än ett år för ändamål av säsongskaraktär. Två samrådsmöten med näringslivet har hållits angående regelförenkling inom plan-, bygg- och lantmäteriområdet.

Som ett led i regelförenklingsarbetet har regeringen beslutat att ge Boverket i uppdrag att genomföra en utvärdering av förköpslagen (1967:868) och dess tillämpning. Uppdraget redovisades den 31 maj 2008. Frågan om förköpslagens utformning och fortbestånd bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Lantmäteriet har haft i uppdrag att utreda hur mättnings- och karttekniska frågor som i dag regleras i mättningskungörelsen (1974:339) kan hanteras i framtiden i syfte att förenkla för företag m.fl. Uppdraget redovisades i februari 2008.

Ökat klimatfokus i samhällsplaneringen

Under 2007 tog fyra länsstyrelser på uppdrag av regeringen fram regionala energistrategier. Samtliga länsstyrelser har under 2008 i uppdrag att utveckla regionala klimat- och energistrategier. Länsstyrelserna har vidare i regleringsbrevet för 2008 fått ett mer uttalat ansvar att samordna och driva på det statliga, regionala klimat- och energi arbetet. Flera länsstyrelser stödjer sina kommuner att utveckla lokala klimatstrategier.

Byggnad och förvaltning

Målet för byggande och förvaltning är:

- Långsiktigt hållbara byggnadsverk.
- Effektiva regelverk och andra styrmedel som utifrån ett livscykelerspektiv verkar för effektiv resurs- och energianvändning samt god inomhusmiljö i byggande och förvaltning.
- En väl fungerande konkurrens i bygg- och fastighetssektorn.

Översyn av vissa frågor i bygglagstiftningen m.m.

I september 2007 beslutade regeringen att tillkalla en utredare med uppdrag att se över vissa frågor i plan- och bygglagstiftningen (Byggprocessutredningen, M 2007:06). Genom tilläggsdirektiv i april 2008 fick utredaren i uppdrag att också utreda möjligheten att i viss utsträckning begränsa tillämpningsområdet för lagen (1993:320) om byggförsäkring m.m. Byggprocessutredningen lämnade i juni 2008 sitt betänkande Bygg – helt enkelt (SOU 2008:68). Betänkandet remissbehandlas för närvarande.

Energieffektivisering

Boverket har på uppdrag av regeringen redovisat möjligheter att i befintliga byggnader effektivisera energianvändningen (rapporten Hälften bort!).

Regeringen har beslutat om ändring av förordningen om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk m.m. Ändringen innebär att fr.o.m. den 1 april 2008 ställs särskilt höga krav på energihushållning med el i bostäder och lokaler.

Boverket har tagit fram förslag till reviderade föreskrifter för energihushållning.

För övriga insatser om energieffektiviseringar hänvisas till utgiftsområde 21 *Energi*.

Inomhusmiljö

Arbete pågår med att upprätta energideklARATIONER enligt lagen om (2006:985) om energideklARATIONER för byggnader. Enligt bestämmelserna ska cirka 350 000 byggnader vara deklarerade en första gång före utgången av 2008. DeklARATIONER för nya byggnader och småhus ska i förekommande fall deklarerars därefter. EnergideklARATIONER ska även innehålla uppgifter om genomförd radonmätning och obligatorisk ventilationskontroll. Regeringen gav i december 2006 Boverket i uppdrag att ta fram underlag som klarlägger bland annat byggnaders tekniska utformning, upprustningsbehov, brister i inomhusmiljön och upplevd ohälsa. Regeringen har på begäran av Boverket beslutat att senarelägga redovisningstidpunkten till den 1 september 2009.

Tillgänglighet

Tillgänglighet innebär att alla människor kan vara delaktiga i hela samhället och har tillgång till alla värden i samhället. Tillgänglighet innebär också att alla människor känner sig trygga i sin omgivning. Ett projekt som syftar till att förbättra tryggheten för kvinnor i stads- och tätortsmiljöer har därför påbörjats.

Ett viktigt led i arbetet med tillgänglighetsfrågorna är att det i plan- och bygglagen har införts regler för att undanröja enkelt avhjälpna hinder. Enligt den nationella handlingsplanen för handikappolitiken bör alla enkelt avhjälpna hinder vara åtgärdade före utgången av 2010.

I arbetet med enkelt avhjälpna hinder har Boverket i uppdrag att fortsätta informationsinsatserna till fastighetsägare och andra viktiga aktörer om reglerna för undanröjandet av enkelt avhjälpna hinder. Boverket har den 15 september 2007 redovisat en uppföljning av och en jämförelse med resultaten från 2005 års uppföljning av föreskrifterna om enkelt avhjälpna hinder samt lämnat förslag till åtgärder. Boverket har vidare redovisat ett särskilt regeringsuppdrag om

tydligare bestämmelser om enkelt avhjälpna hinder till regeringen den 31 oktober 2007.

Bygga-bo-dialogen

Under året har Bygga-bo-aktörernas arbete med att förverkliga de gjorda åtaganden mot en hållbar utveckling utvecklats och fördjupats. En ökad medvetenhet och kunskap om Bygga-bo-dialogen inom bygg- och fastighetssektorn har märkts. Elva nya aktörer har tillkommit under 2007 vilket innebär totalt 44 Bygga-bo-aktörer. Under 2007 har tre forskningsprojekt om att utveckla kriterier och klassning av byggnader slutförts och en modell för miljöklassning av byggnader har tagits fram. Klassningssystemet är ett verktyg som kan användas för att effektivisera energihushållningen, förbättra inomhusmiljön och minska användningen av skadliga ämnen.

Byggprodukter och den inre marknaden

I maj 2008 presenterade EG-kommissionen ett förslag till ändring av nuvarande byggprodukt-direktiv i en förordning om utsläppande av byggprodukter på marknaden, byggprodukt-förordningen. Förslaget innebär bl.a. ett förtydligande av att CE-märkning blir obligatorisk och att vissa miljöaspekter införs. Generella förenklingar i procedurer föreslås liksom särskilda lättnader för mikroföretag. Ministerrådets behandling av förslaget inleddes i juni 2008 och förslaget har remissbehandlats. Det fortsatta arbetet enligt gällande byggprodukt-direktiv med att skapa en fungerande inre marknad på byggproduktområdet avser nu främst uppföljning och komplettering av de cirka 400 färdiga harmoniserade standarderna.

Byggområdet berörs för närvarande på olika sätt av beslut från EG-kommissionen. Ett exempel som kan nämnas är ekodesigndirektivet som föreslås ändras till att omfatta produkter som vid användningen påverkar energianvändningen. Som ett led i förbättring av konkurrenskraften inom EU, har EG-kommissionen, i ett första steg pekat ut sex pionjärmarknader varav ett område är hållbart byggande. De åtgärder som föreslås syftar till ett s.k. marknadsinträde.

Lantmäteriverksamhet

Målet för lantmäteriverksamheten är:

- En effektiv rättssäker förrättningsverksamhet och en ändamålsenlig fastighetsindelning.
- En god försörjning med grundläggande geografisk information och fastighetsinformation som utvecklas utifrån samhällets behov och bidrar till ökad samhällsnytta.
- En effektiv och rättssäker inskrivningsverksamhet som bidrar till en väl fungerande fastighetsmarknad.

Flera steg för att uppnå målen för verksamhetsområdet har tagits under året. En satellitbilds-databas har inrättats, vilken ska uppdateras årligen, för användning bl.a. inom miljöövervakning och som hjälp för att kunna följa konsekvenserna av klimatförändringen.

Uppdragsverksamheten har alltmer inriktats mot uppdrag som syftar till att öka och bredda användningen av grundläggande geodata. De största kunderna är Försvarmakten och Naturvårdsverket, vilket innebär att Lantmäteriet bidrar till att effektivisera såväl Sveriges internationella fredsuppdrag som den svenska miljö- och klimatpolitiken.

Den 1 september 2008 fördes de statliga lantmäterimyndigheterna i länen och Lantmäteriverket samman till en myndighet Lantmäteriet. Sammanslagningen ska förutom en tydligare organisation bidra till högre flexibilitet och bättre resursutnyttjande inom verksamhetsområdet. Den nya organisationen ger också bättre förutsättningar för effektivisering och kvalitetsutveckling av fastighetsbildningsverksamheten. Även förutsättningarna för enhetlighet i handläggningen och tillämpningen av regelverket förbättras.

Fastighetsindelning

Det är hög efterfrågan på lantmäteriförrättningar, vilket speglar högkonjunkturen inom byggsektorn men också ett ökat intresse för förrättningsförfarandet från infrastrukturbyggarna. Bland annat till följd av de kraftiga stormar som varit under de senaste åren, har intresset för att trädsäkra el-, teleledningar och järnvägar ökat.

Under en följd av år har ett mål varit att minska kostnaderna och förkorta handläggningstiderna för lantmäteriförrättningar. Sedan andra hälften av 1990-talet har kostnaderna visat en nedåt gående trend. De tre senaste åren har snittkostnaderna minskat med cirka nio procent. Kostnaderna för avstyckningar och fastighetsregleringar har dock ökat med närmare sex respektive fyra procent under de två senaste åren. Delvis kan detta bero på att innehållet i dessa förrättningar ökat något, t.ex. genom ”inteckningsfri avstyckning”, vilket i sin tur underlättar för fastighetsägaren när denne ska gå vidare med lagfart, belåning etc. Även den omfattande nyrekryteringen medför ökade kostnader för utbildning/introduktion och utrustning.

Den genomsnittliga leveranstiden har ökat med cirka fem veckor från 2005 till 2007. För avstyckningar och fastighetsregleringar har ökningen varit 2,5 veckor. För ledningsförrättningar däremot, har leveranstiderna minskat med tolv veckor. Dessa förrättningar har särskilt prioriterats, bl.a. till följd av de stormar som vållat stora skador på kraftledningsnäten med störningar i eldistributionen som följd. Orsaker som anges är ökad ärendetillströmning, svårigheter att rekrytera personal med rätt kompetens och utbildning samt pensionsavgångar. Ytterligare orsak som anges är en prioritering av mer komplicerade infrastrukturförrättningar framför mindre ärenden.

Inskrivningsverksamhet

Den 1 juni 2008 flyttade ansvaret för inskrivningsverksamheten enligt jordabalken över från domstolarna till Lantmäteriet.

Övergången har mottagits positivt, både bland personal och allmänhet och övergången medförde inga störningar i verksamheten. All personal har valt att följa med till Lantmäteriet. Övergången har medfört att inskrivningskontoren i Härnösand och Mora har bytt lokaler och blivit samlokaliserade med Lantmäterimyndigheten på respektive ort. I samband med övergången överfördes inskrivningsarkiven avseende tiden fram till den 30 maj 2008 till Landsarkivet i Härnösand.

Geografisk information och fastighetsinformation

Tillgången till och användningen av geodata (geografisk information och fastighetsinformation) har utvecklats kraftigt under de senaste åren. Från att ha varit en verksamhetskritisk tillgång för professionella användare inom bl.a. försvar, areella näringar, infrastruktur och kreditmarknad har teknik- och tjänsteutvecklingen inom bl.a. Internet och mobiltelefoni gjort att användningen av informationen ökat kraftigt inom en mängd andra branscher och användningsområden. Användningen ökar också bland "icke professionella" användare. De kartläggningar av användningen som verket gjort, pekar på en ökning av användningen när det gäller fastighetsinformation med cirka tio procent, geografisk information med cirka femton procent och bildinformation med cirka tjugo procent.

Infrastrukturen för Lantmäteriets GPS-positioneringstjänst har under året byggts ut i norra Sverige, vilket betyder att hela Sveriges yta, med undantag för Norrlands inland och fjällområdet, nu täcks av tjänsten. Detta betyder också att antalet användare har ökat under det senaste året.

Prismodellen för geografisk information har justerats och förenklats. Tröskeln för nya användare har sänkts kraftigt, vilket bör leda till ökad användning av informationen.

Förutom det statliga lantmäteriet har 25 kommuner gått över till det nya geodetiska referenssystemet i plan, SWEREF99 och åtta kommuner har genomfört byte till Sveriges nya höjdsystem RH2000. Även flera statliga myndigheter och bolag har genomfört eller påbörjat en övergång till de nya referenssystemen. Dessa åtgärder underlättar bl.a. utbyte och användning av geografisk information från olika källor.

Lantmäteriet har tillsammans med Geodatarådet och ett antal andra myndigheter m.fl. utarbetat och redovisat en nationell geodatastrategi. Under året har även aktiviteter inletts för att förverkliga de mål och visioner som redovisas i strategin. Geodatastrategin är även en del av det nationella genomförandet av EG-direktivet Inspire (Infrastruktur för rumslig information i Europeiska gemenskapen). Inspire skapar förutsättningar för uppbyggnad, beskrivning och åtkomst till geografisk information på ett standardiserat sätt vilket effekti-

viserar hanteringen av denna nationellt och inom EU. Direktivet sätter ramarna för infrastrukturen. Alla detaljer regleras i ett antal genomförandebestämmelser som ska tas fram under de närmaste åren i enlighet med direktivet. De första genomförandebestämmelserna, avseende metadata antogs av Inspires genomförandekommitté den 14 maj 2008 och väntas träda i kraft under september 2008. Berörda myndigheter har nu två respektive fem år på sig (beroende av typ av data) att skapa metadata för sina datamängder med tillhörande tjänster.

Uppdragsverksamhet

Den uppdragsverksamhet som bedrivs inom Lantmäteriet har inriktats mot tjänster som breddar och ökar användningen av den offentliga lägesbundna informationen och som gör det lättare att komma åt den. Insatser görs för att nå nya användningsområden och nya användargrupper. Det görs alljämt stora offentliga investeringar i geografisk informationsteknik och särskilt i IT-system som bidrar till att effektivisera myndigheternas verksamheter. Bland annat ställer Inspire direktivet krav på utveckling och anpassning av myndigheternas systemlösningar för att hantera geografisk information. De största kundgrupperna är statliga myndigheter följt av företag och kommuner. Tjänster inom datafångst och förädling av data har främst utförts mot små och medelstora kommuner samt myndigheter inom infrastrukturområdet. Bland annat har flera kommuner med stöd från Lantmäteriet etablerat webbapplikationer för att sprida kartinformation till kommunanställda och allmänhet. Satellitdata och fjärranalys efterfrågas främst inom skogsnäringen, försvaret och miljövärden, bl.a. har stora resurser avsatts för datafångst och analys av satellit- och flygdata åt kunder inom miljöområdet. Nya användningsområden för satellitdata, främst inom sök- och medieföretag har tillkommit. Utveckling av organisationsövergripande systemlösningar för effektiv användning av offentlig lägesbunden information har utförts åt bl.a. Naturvårdsverket, Försvarsmakten och kunder inom TELEKOM. Sammantaget beräknas sådana organisationsövergripande systemlösningar nu stödja mellan 5 500 och 7 000 användare, vilket är en ökning med drygt

1 000 användare från föregående år, främst inom offentlig verksamhet.

Under 2007 inrättades Marknads- och konkurrensrådet vid Lantmäteriet. Rådet ska fungera som ett forum för dialog mellan verket och den privata sektorn. En av uppgifterna är att medverka i framtagandet av en marknads- och konkurrenspolicy för Lantmäteriet.

Den 28 augusti 2008 godkände regeringen en försäljning av kartförlagsrörelsen vid Lantmäteriet. Försäljningen är ett led i att avgränsa och renodla verkets uppdragsverksamhet.

Internationell verksamhet

Genom den tjänsteexport som bedrivs inom Lantmäteriverksamheten, dels genom Lantmäteriet och dels genom det statliga bolaget Swedesurvey AB bidrar Sverige till arbetet med global utveckling. Bolagets syfte är att skapa en effektiv tjänsteexportorganisation för den utrikes uppdragsverksamhet som är kopplad till det statliga lantmäteriet genom att bl.a. marknadsföra Lantmäteriets tjänster utomlands och främst utnyttja resurser från verket i sin verksamhet. Landfrågornas betydelse för fattigdomsbekämpning och långsiktigt hållbar utveckling lyfts i många sammanhang fram som en allt viktigare fråga. Snabba förändringar i form av bl.a. hög befolkningstillväxt och ökad konkurrens om mark- och vattenresurser, med efterföljande miljö- och klimatproblem, gör att tillgången till mark och hur den används spelar en viktig roll för många länders utveckling. Även medvetenheten om att t.ex. fastighetsinformationen utgör en infrastruktur av stor betydelse för ekonomisk utveckling ökar.

Sverige ligger långt fram internationellt, både inom fastighetsområdet och inom geografisk informationsförsörjning och bidrar genom den lantmäterianknutna tjänsteexporten till att kunskapen förs ut internationellt.

4.4.2 Analys och slutsatser

Samhällsplanering och bebyggelseutveckling

De inledande åtgärder som har vidtagits för att tydliggöra och effektivisera statens samlade roll och ansvar i plan- och bygglagstiftningen, och

för att olika nationella mål och intressen ska vara vägledande för kommunernas planering, har medfört att Boverkets och länsstyrelsernas gemensamma arbete har förbättrats och utvecklats. Detta ger en god grund för fortsatta förbättringar. För en fortsatt positiv utveckling behövs dels fortsatta kompetensutvecklingsinsatser gällande plan- och bygglagstiftningen, dels en förbättrad tillsyn och uppsikt över tillämpning av plan- och bygglagstiftningen samt en ökad inomstatlig samordning.

Regeringen avser att lägga fram flera propositioner som direkt berör plan- och bygglagstiftningen. Boverkets och länsstyrelsernas kompetensutvecklingsinsatser behövs, för en fortsatt bred och samlad kompetensutveckling för att främja en snabbare, effektivare och rättssäker tillämpning av plan- och bygglagstiftningen, samt för att lägga grunden för kommande ändringar av lagstiftningen. Ett övergripande syfte är att skapa en gemensam helhetssyn inom staten på plan- och bygglagstiftningen, dess olika processer, dess samband med annan lagstiftning och länsstyrelsernas roll och ansvar.

När det gäller frågan om länsstyrelsernas tillsyn och Boverkets uppsikt över plan- och bygglagstiftningen har det från flera håll riktats kritik mot hur staten sköter sitt ansvar enligt plan- och bygglagen, bl.a. från Riksrevisionen och PBL-kommittén. För att de förändringar som väntas inom plan- och bygglagstiftningen ska kunna införas framgångsrikt är det angeläget att Boverket och länsstyrelserna kan fullgöra sina uppgifter så att lagstiftningen tillämpas på avsett sätt. Det gäller bland annat uppsikt och tillsyn över tillämpningen, stöd till kommunerna och plan- och byggväsendets aktörer samt sammanställning av planeringsunderlag för översiktsplanering. Arbetet ska även kunna leda till erfarenhetsåterföring och därmed förbättrad tillämpning av reglerna.

För att följa tillämpningen av plan- och bygglagstiftningen krävs heltäckande och uppföljningsbara indikatorer. De åtgärder som har vidtagits visar att indikatorer kan utvecklas inom samhällsplaneringsområdet. Det fortsatta arbetet ska i första hand utgå från att förbättra tillgängliga indikatorer, statistisk data och hitta nya samband där underlaget ska ge en bättre och mer tillförlitlig bild av planeringsförutsättningarna och tillämpningsproblemen. Frågorna kommer att beredas vidare inom Regeringskansliet.

En betydande utbyggnad av vindkraften pågår från dagens produktionsnivå på drygt 1 TWh per år. Nuvarande planeringsmål för vindkraften är 10 TWh till 2015. Statens energimyndighet har föreslagit ett nytt planeringsmål på 30 TWh till 2020 som för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Regeringen bedömer att det finns en betydande potential för utbyggnad av vindkraft i Sverige och att behovet av fortsatta planeringsinsatser är stort. Cirka 150 kommuner är hittills aktiva i planeringsarbetet. Länsstyrelserna ser ett ökat behov av att ta fram relevant planeringsunderlag för att stödja kommuner i deras planeringsarbete. För att ytterligare underlätta vindkraftsutbyggnaden föreslår regeringen att stödet för vindkraftsplanering förlängs och dessutom utökas till att omfatta stöd för prövning av vindkraftsärenden vid länsstyrelser och miljödomstolar. Se vidare under utgiftsområdena 1 *Rikets styrelse*, 4 *Rättsväsendet* och 21 *Energi*.

Byggnad och förvaltning

En fortsatt effektiv materialanvändning i bygg- och fastighetssektorn kan noteras enligt uppgift från Kretsloppsrådet. Kretsloppsrådets utarbetade standard för avfallshantering vid byggande och rivning har mottagits väl och lett till ökad kunskap och medvetenhet i branschen. En branschstandard för byggvarudeklarationer gällande påverkan på inre och yttre miljö samt livscykelanalys har utarbetats (tredje generationen).

Den fortsatta verksamheten inom bl.a. Bygga- och dialogen har bidragit till att utbildningsnivån i byggindustrin har höjts.

Pågående klimatförändringar påverkar genom varmare och fuktigare luft valet av material och konstruktioner. De långsiktiga konsekvenserna av detta måste klarläggas. I detta ingår också att kvalitetsfel och skador måste minska. Rådet för byggkvalitet (BQR) arbetar på olika sätt inom bygg-, fastighets- och anläggningssektorn med hithörande frågor.

Samhället föreskriver enligt gällande bestämmelser att byggherren har ansvaret för att ställda tekniska egenskapskrav på byggnadsverk infrias. Samhället föreskriver vissa system för att bidra till att de ställda kraven uppfylls. Dessa system har varit föremål för en översyn som framför allt tagit upp frågan om den kommunala tillsynen

och ordningen för kontroll av byggnadsarbeten. Förslag har lämnats av Byggprocessutredningen i betänkandet *Bygg – helt enkelt* (SOU 2008:68). Förslagen remissbehandlas för närvarande.

I Boverkets redovisning kring enkelt avhjälpna hinder framgår att arbetet går framåt men att bland annat informations- och utbildningsinsatserna kring reglerna behöver intensifieras. Regeringen kommer därför i den gemensamma strategin tillsammans med Sveriges kommuner och landsting för genomförandet av tillgänglighetsmålen för den nationella handlingsplanen för handikappolitiken att föreslå ett antal åtgärder i syfte att påskynda arbetet med enkelt avhjälpna hinder. Strategin kommer att presenteras i anslutning till budgetpropositionen för 2009.

Regeringen bedömer att potentialen är stor för att minska energianvändningen i bostäder och lokaler. Trots att många energiåtgärder är lönsamma är det många investeringar som inte genomförs. Det beror bl.a. på bristande kunskap och svaga incitament i övrigt hos enskilda aktörer. Effekten av nyligen införda styrmedel som energideklarationer och ändrade byggregler för energianvändning behöver följas upp. Se utgiftsområde 21 *Energi*.

Energieffektiviseringsutredningen (M 2006:6) ska senast den 31 oktober 2008 lämna ett slutbetänkande.

Lantmäteri verksamhet

Den efterfrågan som finns på lantmäteriförrättningar visar att förrättningsinstitutet är ett effektivt och kostnadseffektivt instrument för att lösa många av de frågor som är relaterade till markåtkomst och markanvändning i Sverige. Fastighetsbildningsprocessen utvecklas ständigt för att förenklas och bli mer effektiv. Det behövs dock ytterligare åtgärder för att förkorta leveranstider och minska kostnaderna för saksägarna.

För att uppnå de uppsatta målen är det viktigt att öka och bredda användningen av geodata i samhället och att det sker en samverkan mellan olika aktörer för att effektivisera tillgången till information från olika källor. Arbetet med den nationella geodatastrategin har skett i samverkan med ett stort antal kommuner, statliga myndigheter och andra aktörer på markanden. Den gemensamma drivkraften har varit att främja användningen och öka tillgängligheten till

geodata i samhället. Geodata behövs i alla samhällssektorer och stöder på många sätt utvecklingen av ett hållbart samhälle, bl.a. som underlag för miljöövervakning och för att analysera konsekvenser av klimatförändringar. Geodataförsörjningen behöver också fungera över nationsgränserna i en rad tillämpningar (fordonsnavigering, naturkatastrofer etc.), vilket EG-direktivet Inspire ger förutsättningar för. Geodatastrategin bidrar till att det blir enklare för användarna att få tillgång till olika typer av geografisk information och att kombinera dessa för behov i sin egen verksamhet, offentlig eller privat.

Förutsättningarna för en växande förädlingsmarknad förbättras och e-förvaltningen utvecklas positivt, då de flesta e-tjänsterna har en geografisk dimension.

Sverige deltar genom Lantmäteriet i det europeiska projektet EULIS – European Land Information Service som syftar till att åstadkomma en portal för åtkomst till fastighetsinformation från flera länder för att understödja en europeisk fastighetsmarknad. Projektet har delvis finansierats av EU:s e-Contentprogram och pågick mellan 2002 och 2004. Sedan projekttidens utgång har arbetet fortsatt med att utveckla en fungerande tjänst utifrån den prototyp som togs fram i projektet. Denna lanserades i november 2006 och i dag finns tio länder i tjänsten. Dessutom pågår diskussioner och förberedelser i ytterligare ett antal länder. När EULIS nu övergår från en mer projektliknande form till löpande verksamhet kommer denna att bedrivas inom en europeisk ekonomisk intressegruppering, EEIG. Regeringen anser att ett sådant framtida samarbete är viktigt och avser att ge Lantmäteriet i uppdrag att delta i en sådan EEIG.

4.5 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionen har inte haft några invändningar mot årsredovisningarna för Lantmäteriet, Boverket, Statens geotekniska institut, Statens va-nämnd och Fonden för fukt- och mögel-skador.

Inom utgiftsområde 18 *Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik* har Riksrevisionen lämnat följande granskningsrapport som kommenteras nedan,

Granskning av Lantmäteriets interna styrning och kontroll av informationssäkerheten (RiR 2006:26).

Riksrevisionen granskade under 2006 den interna styrningen och kontrollen av informationssäkerheten vid Lantmäteriet och konstaterade då vissa brister, främst att det var en oklar ansvarsfördelning, att riskanalysarbetet inte fullföljts och att uppföljningen inte var systematisk. Granskningen ingick i en serie av granskningar avseende informationssäkerhet som genomförts vid statliga myndigheter.

I november 2007 redovisade verket de åtgärder som vidtagits till följd av Riksrevisionens slutsatser. Verket har bl.a. fastställt en handlingsplan för förbättrad styrning av informationssäkerheten samt en säkerhetspolicy för digital information. Arbeta pågår även med att införa ledningssystem för informationssäkerhet och riskhantering. Utöver detta har verket också infört rutiner för sammanhållen incidentrapportering och tydliggjort de olika rollerna samt påbörjat arbetet med att se över styrande dokument och riktlinjer.

I övrigt har den faktiska säkerheten granskats. Granskningen visade att verkets interna skydd mot hot från Internet är gott, inga egentliga brister upptäcktes. Ett antal sårbarheter i det interna nätet noterades dock, vilket resulterade i att en åtgärdsplan tagits fram. Regeringen bedömer att verket på ett tillfredsställande sätt hanterat och åtgärdat de brister som framkommit vid Riksrevisionens granskning av informationssäkerheten.

4.6 Politikens inriktning

Inriktningen mot hållbar utveckling är en hörnpelare i regeringens politik. Möjligheter måste skapas för såväl ekonomisk utveckling, social välfärd, miljöhänsyn och miljöförbättringar som rättsäkerhet och medborgarinflytande. Hållbar utveckling bygger på ett samspel mellan många olika aktörer, både privata och offentliga. En stor del av samhällsutvecklingen avgörs på lokal nivå, och det är därför viktigt med ett väl fungerande ramverk och att statens aktörer har ett bra samarbete i dessa frågor. Ett väl fungerande system för fysisk planering och tillståndsgivning är en viktig förutsättning för samhällsbyggandet.

För att klara framtidens klimatutmaningar krävs att samhällsstrukturen ger förutsättningar för livsmönster med betydligt lägre klimatpåverkan än dagens. Sverige bör vara ett föregångsland både när det gäller planering och teknikutveckling, som visar möjligheterna till förändring samtidigt med en hållbar tillväxt. Hållbart byggande ställer stora krav på både planering, byggprodukter och utförande i såväl ny som befintlig bebyggelse. En väl fungerande bygg- och fastighetssektor är en viktig del i detta. Projektet Hållbara städer som presenterades i budgetpropositionen för 2008 är ett verktyg för att stimulera utvecklingen. Projektet beskrivs närmare i utgiftsområde 20 *Allmän miljö- och naturvård*.

Klimatförändringarna kommer att ställa ökade krav på förutseende planering och anpassning. Flera myndigheter inom samhällsbyggnadsområdet kommer att bli allt mer involverade i att bygga upp kunskap kring klimatanpassning och åtgärder för att minska klimatförändringar, vilket regeringen återkommer till i senare propositioner.

Regeringen verkar för att öka utbygganden av förnyelsebar energi, inte minst vindkraft. Fler och större aktörer deltar i utbyggnaden av vindkraften, som i många fall sker i industriell skala och ställer stora krav på planeringssystemen. Planeringsstödet för vindkraft är ett viktigt instrument för att förbereda och underlätta för vindkraftetablering. Fortsatt satsning på att underlätta tillståndsprocesserna är en del av regeringens strategi för mer vindkraft. Boverkets vindkraftshandbok kommer att bidra till att öka kunskapen om bl.a. tillståndsprocesserna. Regeringens ambition är att tillståndsprocesser för vindkraft ska ske minst lika snabbt och effektivt som i jämförbara länder, med god rätts-säkerhet för aktörer och berörda.

De senaste årens utveckling, inte minst när det gäller klimatfrågorna, visar ett allt större intresse och vilja från bl.a. kommuner och näringsliv att bidra till hållbar utveckling. Regeringen ser det som viktigt att ta tillvara detta engagemang och att inte i onödan detaljstyra för att åstadkomma en önskvärd utveckling. Staten bör se till att planeringssystemen fungerar som avsett och att viktiga gemensamma intressen värnas. Länsstyrelserna har en vital roll för att samordna planering, bidra med planeringsunderlag och kunskap och att bevaka riksintressen.

Regeringens ambition är att i flera steg förbättra och förenkla såväl regelverk såsom tillämpningen av reglerna inom samhällsbyggnadsområdet. Propositionen Ett första steg för en enklare plan- och bygglag (2006/07:122) kommer att följas av flera propositioner under 2008 och 2009 som direkt berör plan- och bygglagstiftningen. Det gäller vissa förslag av PBL-kommitténs förslag i Får jag lov? (SOU 2005:77) och förslag från Byggprocessutredningen Bygg helt enkelt (SOU 2008:68) samt författningsförslag i syfte att förtydliga statens roll i plan- och byggprocessen, vilka presenterades i Boverkets regeringsuppdrag Tydligare statligt ansvar. När det gäller tillsynen har det från flera håll riktats kritik mot hur staten sköter sitt ansvar enligt plan- och bygglagen, bland annat från Riksrevisionen och PBL-kommittén.

Ökade insatser kommer att behövas av bl.a. länsstyrelserna och Boverket för en förbättrad tillämpning av plan- och bygglagstiftningen. För att de stora förändringar som väntas inom plan- och bygglagstiftningen ska kunna införas framgångsrikt är det mycket angeläget att länsstyrelser och Boverket ökar sina insatser på området. Det gäller exempelvis uppsikt och tillsyn över tillämpningen, stöd till kommunerna och plan- och byggväsendets aktörer samt sammanställning av planeringsunderlag för översiktsplanering. Arbetet ska leda till erfarenhetsåterföring och förbättrad tillämpning av reglerna. Ett visst resurstillskott för detta anvisas i årets budget.

Samtidigt bör de påbörjade kompetensutvecklingsinsatserna fortsätta under en tvåårsperiod. PBL-kommittén konstaterade att det finns ett samstämmigt stöd för de grundläggande syftena och grundstrukturen i plan- och bygglagstiftningen, men pekade samtidigt på problem och brister i tillämpningen. Insatserna fortsätter för att skapa en helhetssyn inom staten på tillämpningen av plan- och bygglagstiftningen och dess olika processer. Insatser bör även på olika sätt omfatta tillämpningen av plan- och bygglagstiftningen och klargöra ansvarsfördelningen mellan stat, kommun, näringsliv och enskilda.

En så långt möjligt gemensam instansordning för plan- och byggärenden respektive miljöbalksärenden har utretts vidare av Miljöprocessutredningen (SOU 2007:111). Förslagen har remissbehandlats. Regeringen avser att nästa år lägga fram en proposition med en ny instans-

ordning, där såväl överklagade bygglov som överklagade detaljplaner hanteras av miljödomstolarna.

Fortsatta regelförenklingar är ett av regeringens prioriterade områden. För att kunna minska den administrativa bördan för företag med 25 procent behövs olika slag av insatser. Lagar och förordningar ses över för att förenkla och förtydliga användningen. Samrådsgrupper är viktiga för att fånga upp problem och bidra till att hitta konstruktiva lösningar. I vissa fall kan tillämpningen av regelverket behöva underlättas genom vägledningar eller kompetensförstärkningar. Kemikalieinspektionens projekt för att förkorta handläggningstider för bekämpningsmedel är ett exempel på en offensiv satsning som ger resultat. E-förvaltning bör användas för att t.ex. förenkla ansökningar och göra information lättillgänglig och tydlig.

Lantmäteriverksamheten är i dag mångfacetterad med allt från tjänster till enskilda fastighetsägare, till avancerad miljöinformation i form av satellitdatabaser. Serviceambitionerna ska vara fortsatt höga och formerna utvecklas ständigt. Arbetet med geodatastrategin är ett bra exempel på framgångsrikt myndighetssamarbete. Regeringen ser också att en fungerande lantmäteriinfrastruktur är viktig för den globala fattigdomsbekämpningen och ser positivt på att svenska kunskaper och erfarenheter om detta sprids i det globala utvecklingsarbetet.

Hållbara livsmiljöer förutsätter utveckling av både stad och landsbygd. Arbetet med kommunernas översiktsplaner är viktigt för att få en genomtänkt planering som tillgodoser både behovet av bebyggelse, verksamhetsområden, infrastruktur och natur- och kulturmiljö. Även i täta och hållbara städer behövs grönska och fungerande ekosystem för en god livsmiljö. För en positiv landsbygdsutveckling, samtidigt som natur- och kulturmiljö samt allemansrätt värnas, är en reformering av strandskyddet ett viktigt steg. Regeringen avser att under 2008 utarbeta en proposition för ett ändamålsenligt strandskydd (se även utgiftsområde 20 *Allmän miljö- och naturvård*). Översiktsplanerna kommer därmed att bli viktiga kunskapsunderlag och det kan öka motivationen för mindre kommuner att revidera sina översiktsplaner.

Regeringen avser att påskynda arbetet med enkelt avhjälpna hinder för att öka tillgängligheten i samhället. Regeringen för diskussioner med Sveriges kommuner och landsting om hur

gemensamma insatser ska kunna förbättra situationen. Statens egna verksamheter, såväl myndigheter som bolag, bör vara föregångare när det gäller tillgänglighet. Boverkets arbete med information till fastighetsägare och kommuner behöver öka i intensitet, och för detta anslås nya medel. Författningsförslag för att tydliggöra vilka krav som ställs för att åtgärda enkelt avhjälpna hinder kommer att hanteras i samband med förslagen i Byggprocessutredningen.

4.7 Hållbar utveckling

Regeringen inrättade 2007 en rådgivande kommission för hållbar utveckling under ledning av statsministern och miljöministern. Kommissionen har till uppgift att med ett fokus på klimatfrågan stärka samverkan och fördjupa analysen i frågor om hållbar utveckling. Ledamöterna i kommissionen kommer från politik, näringsliv, forskning och fristående organisationer. I kommissionens verksamhet har frågor om kostnadseffektivitet och marknadsbaserade styrmedel spelat en framträdande roll. Kommissionen har bland annat analyserat den svenska klimatpolitiken med avseende på målformulering och val av medel, EU:s klimat- och energipaket, teknologins roll i klimatpolitiken samt det svenska miljömålssystemet. Frågor som relaterar till de internationella klimatförhandlingarna är högt prioriterade i arbetet.

4.8 Budgetförslag

4.8.1 2:1 Boverket

Tabell 4.6 Anslagsutveckling 2:1 Boverket

Tusental kronor

År	Slagslag	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2007	Utfall	195 324	24 016	
2008	Anslag	197 351 ¹		207 301
2009	Förslag	207 004		
2010	Beräknat	199 353 ²		
2011	Beräknat	177 478 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet. 2007/2008:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 193 182 tkr i 2009 års prisnivå.

³ Motsvarar 168 155 tkr i 2009 års prisnivå.

Boverket är förvaltningsmyndighet för frågor om byggd miljö och hushållning med mark- och vattenområden, för fysisk planering, byggande och förvaltning av bebyggelsen och för boende-frågor. Enligt instruktionen svarar verket också för den centrala administrationen av olika förekommande statliga stöd inom sitt verksamhetsområde. Inom ramen för anslaget finansieras även visst internationellt arbete.

Boverkets förvaltningsanslag uppgick 2007 till 197,4 miljoner kronor. Förvaltningsanslaget utgör cirka 90 procent av Boverkets intäkter. Boverket administrerar ekonomiska bidrag och stöd relaterade till planering, boende och byggande som 2007 uppgick till 2 397 miljoner kronor.

Rådet för hållbar utveckling och dess kansli har avvecklats under 2008.

Regeringens överväganden

Regeringen anser att Boverket har en viktig funktion i samhällsutvecklingen och arbetet har stor betydelse för kommuner, myndigheter näringsliv och enskilda. Regeringen bedömer att Boverket uppfyller de uppställda målen för sin verksamhet.

Genom insatser för att förbättra tillämpningen av plan- och bygglagstiftningen och därmed effektivisera hanteringen kan den administrativa bördan för företag och enskilda minska. Som en del i satsningen på regelförändringen anser regeringen att det är angeläget att den pågående mellan Boverket och länsstyrelserna samordnade kompetensutvecklingsinsatsningen för att öka kunskaperna om plan- och bygglagstiftningen och dess ansvarsfördelning samt att utveckla arbetssätt och utbilda berörda statliga myndigheter och länsstyrelser fortsätter. Inom anslaget beräknas 10 miljoner kronor 2009 och 10 miljoner kronor 2010 för detta ändamål.

Det behövs ökade insatser bl.a. avseende länsstyrelsernas tillsyn och Boverkets uppsikt över tillämpningen av plan- och bygglagstiftningen, stöd till kommunerna och plan- och byggväsendets aktörer samt sammanställning av planeringsunderlag för översiktsplanering. Arbetet ska leda till en förbättrad tillämpning av plan- och bygglagstiftningen.

För att förstärka Boverkets arbete när det gäller tillämpningen av plan- och bygglag-

stiftningen föreslås anslaget 2:1 *Boverket*, tillföras 5 miljoner kronor per år fr.o.m. 2009.

Regeringen anser att det är angeläget att förstärka arbetet med att genomföra tillgänglighetsmålen och föreslår att Boverket tillförs 6 miljoner kronor 2009 och 6 miljoner kronor 2010 för arbetet med enkelt avhjälpta hinder.

Regeringen föreslår därmed att 207 004 000 kronor anvisas under anslaget 2:1 *Boverket* för 2009. För 2010 beräknas anslaget till 199 353 000 kronor och för 2011 till 177 478 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2009–2011 beräknats enligt följande:

Tabell 4.7 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 2:1 Boverket

Tusental kronor			
	2009	2010	2011
Anvisat 2008¹	197 351	197 351	197 351
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	3 310	9 720	14 435
Beslut	6 343	-7 718	-34 308
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	207 004	199 353	177 478

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2008 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

4.8.2 2.2 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder

Tabell 4.8 Anslagsutveckling 2:2 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder

Tusental kronor			
År	Typ	Belopp	Övrigt
2007	Utfall	35 736	Anslags-sparande 8 514
2008	Anslag	32 802 ¹	Utgifts-prognos 39 224
2009	Förslag	32 802	
2010	Beräknat	32 802	
2011	Beräknat	32 802	

¹ Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet. 2007/2008:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget avser bidrag till åtgärder mot radon i småhus samt informationsinsatser om radon i egnahem och möjligheten att erhålla stöd. Bidragsbestämmelserna finns i förordningen (1988:372) om bidrag till åtgärder mot radon i egna hem.

De beviljade ännu inte utbetalade bidragen (intecknat belopp) uppgick till cirka 7,4 miljoner kronor vid årsskiftet 2007/2008.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2009 för ramanslaget 2:2 *Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 16 000 000 kronor under 2010–2011.

Skälen för regeringens förslag: För att skapa goda förutsättningar för beslut om bidrag är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför utfästelser om utgifter kommande år.

Regeringens överväganden

Behovet av radonsanering är fortsatt stort. Regeringen föreslår därmed att 32 802 000 kronor anvisas under anslaget 2:2 *Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder* för 2009. För 2010 beräknas anslaget till 32 802 000 kronor och för 2011 till 32 802 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2009–2011 beräknats enligt följande:

Tabell 4.9 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 2:2 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder

Tusental kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008¹	32 802	32 802	32 802
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	32 802	32 802	32 802

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Tabell 4.10 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden - anslaget 2:2 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder

Tusental kronor

	Utfall 2007	Prognos 2008	Förslag 2009	Beräknat 2010	Beräknat 2011
Ingående åtaganden	0	0	12 514		
Nya åtaganden	0	12 514	11 514		
Infriade åtaganden	0	0	-8 514	-6 514	-9 000
Uttestående åtaganden	0	12 514	15 514		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	0	32 000	16 000		

4.8.3 2:3 Statens geotekniska institut

Tabell 4.11 Anslagsutveckling 2:3 Statens geotekniska institut

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Ändring	Övrigt
2007	Utfall	30 453	Anslags-sparande	-419
2008	Anslag	30 401 ¹	Utgifts-prognos	29 908
2009	Förslag	30 899		
2010	Beräknat	31 832 ²		
2011	Beräknat	32 489 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet. 2007/2008:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 30 899 tkr i 2009 års prisnivå.

³ Motsvarar 30 899 tkr i 2009 års prisnivå.

Statens geotekniska institut (SGI) har ett sektorsövergripande ansvar för miljögeotekniska och geotekniska frågor. Detta innebär att SGI ska upprätthålla och utveckla kunskap inom området samt tillhandahålla geoteknisk kunskap och rådgivning till statliga myndigheter med ansvar för olika områden med koppling till miljö, infrastruktur, fysisk planering och byggande samt till övriga aktörer inom branschen. Institutet har ett särskilt ansvar för ras- och skredfrågor och för stranderosion. Verksamheten finansieras dels av anslag, dels av avgifter från uppdragsverksamhet.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 4.12 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2007 (varav tjänsteexport)	36 936	36 295	641
Prognos 2008 (varav tjänsteexport)	40 708	39 965	745
Budget 2009 (varav tjänsteexport)	42 700	41 728	972
	36 936	36 295	641

SGI tar ut avgifter för vissa tjänster inom geoteknisk och miljöteknisk forskning och utveckling samt kunskapsförmedling. SGI tar även ut utgifter för geoteknisk och miljögeoteknisk rådgivning. Tjänsterna omfattar bl.a. rådgivning till myndigheter, kommuner, företag och enskilda samt mät- och undersökningsverksamhet.

Regeringens överväganden

Statens geotekniska institut uppfyller målen för verksamheten på ett tillfredsställande sätt. Regeringen föreslår därmed att 30 899 000 kronor anvisas under anslaget 2:3 *Statens geotekniska institut* för 2009. För 2010 beräknas anslaget till 31 832 000 kronor och för 2011 till 32 489 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2009–2011 beräknats enligt följande:

Tabell 4.13 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 2:3 Statens geotekniska institut

Tusental kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008 ¹	30 401	30 401	30 401
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	498	1 431	2 088
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	30 899	31 832	32 489

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2008 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

4.8.4 2:4 Lantmäteriet

Tabell 4.14 Anslagsutveckling 2:4 Lantmäteriet

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Ändring	Övrigt
2007	Utfall	332 387	Anslags-sparande	3 854
2008	Anslag	419 453 ¹	Utgifts-prognos	420 182
2009	Förslag	474 950		
2010	Beräknat	483 594 ²		
2011	Beräknat	493 721 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet. 2007/2008:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 469 129 tkr i 2009 års prisnivå.

³ Motsvarar 469 129 tkr i 2009 års prisnivå.

Lantmäteriet är förvaltningsmyndighet för frågor om fastighetsindelning, grundläggande geografisk information och fastighetsinformation samt frågor om inskrivning enligt jordabalken. Lantmäteriet har ett nationellt samordningsansvar för produktion, samverkan, tillhandahållande och utveckling inom geodataområdet. I verkets uppgift ingår även att utöva

tillsyn över de kommunala lantmäterimyndigheterna. Lantmäteriets totala omsättning uppgick 2007 till 1 784 miljoner kronor, varav cirka 21 procent utgjordes av anslag. Anslaget finansierar vissa delar av det som utgör Lantmäteriets kärnverksamhet och grundläggande uppgifter, framförallt viss verksamhet som berör ansvaret för frågor om fastighetsindelning, inskrivningsverksamhet och för grundläggande geografisk information.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 4.15 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2007	320 965	874 829	905 925	-31 096
Prognos 2008	320 000	860 000	890 000	-30 000
Budget 2009	320 000	900 000	915 000	-15 000

Tabell 4.16 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2007	497 102	486 940	10 162
(varav tjänsteexport)	59 934	59 948	-14
Prognos 2008	510 000	502 000	8 000
(varav tjänsteexport)	45 000	44 000	1 000
Budget 2009	514 000	504 000	10 000
(varav tjänsteexport)	45 000	45 000	0

Verksamheten vid Lantmäteriet finansieras till knappt 80 procent av avgifter. De offentligrättsliga avgifterna består dels av avgifter för lantmäteriförrättningar och dels expeditionsavgifter för inskrivningar enligt jordabalken m.m. som inte får disponeras av verket. Vidare finansieras delar av verksamhetsområdet geografisk information och fastighetsinformation av användaravgifter. Användarfinansieringen uppgick 2007 till 250 miljoner kronor.

Lantmäteriet bedriver även uppdragsverksamhet inom sitt område, dels i anslutning till fastighetsbildning och dels inom uppdragsdivisionen Metria. Uppdragsverksamheten bedrivs på kommersiella villkor på en helt eller delvis konkurrensutsatt marknad.

Regeringens överväganden

En väl fungerande lantmäteriverksamhet är en viktig grundfaktor för att skapa god tillväxt m.m. inom många samhällssektorer. Användning av geografisk information och fastighetsinformation får en allt större betydelse som medel för att effektivisera planering, beslut och uppföljning i hela samhället. Förrättningsinstitutet är ett effektivt instrument för att lösa många frågor som är relaterade till markåtkomst och markanvändning.

Lantmäteriets arbete med en satellitbilds-databas har t.o.m. 2008 finansierats över anslaget 1:12 *Havsmiljö* under utgiftsområde 20. Åren 2009–2010 finansieras arbetet genom att 5,2 miljoner kronor överförs från utgiftsområde 20 anslaget 1:12 *Havsmiljö* till anslaget 2:4 *Lantmäteriet*. Fr.o.m. 2011 finansieras databasen genom överföring från utgiftsområde 20 anslaget 1:3 *Åtgärder för biologisk mångfald*.

Regeringen föreslår därmed att 474 950 000 kronor anvisas under anslaget 2:4 *Lantmäteriet* för 2009. För 2010 beräknas anslaget till 483 594 000 kronor och för 2011 till 493 721 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2009–2011 beräknats enligt följande:

Tabell 4.17 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 2:4 Lantmäteriet

Tusental kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008¹	419 453	419 453	419 453
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	7 705	20 875	30 097
Beslut	92	95	97
Överföring till/från andra anslag	47 700	43 171	44 075
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	474 950	483 594	493 721

Anmärkning: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2008 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

4.8.5 2:5 Statens va-nämnd

Tabell 4.18 Anslagsutveckling 2:5 Statens va-nämnd

Tusental kronor				
2007	Utfall	7 761	Anslags-sparande	543
2008	Anslag	8 077 ¹	Utgifts-prognos	8 156
2009	Förslag	8 205		
2010	Beräknat	8 460 ²		
2011	Beräknat	8 641 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet. 2007/2008:FIU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition

² Motsvarar 8 205 tkr i 2009 års prisnivå.

³ Motsvarar 8 205 tkr i 2009 års prisnivå.

Statens va-nämnd är specialforum för tvistemål om vatten- och avlopp enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster. För nämndens verksamhet gäller lagen (1976:839) om Statens va-nämnd. Nämnden är första instans för mål från hela landet. Nämndens beslut kan överklagas till Miljööverdomstolen och vidare till Högsta domstolen.

Regeringens överväganden

Regeringen anser att Statens va-nämnds hantering av tvistemål sker på ett tillfredsställande sätt och att de avgörs inom rimlig tid.

Regeringen föreslår därmed att 8 205 000 kronor anvisas under anslaget 2:5 *Statens va-nämnd* för 2009. För 2010 beräknas anslaget till 8 460 000 kronor och för 2011 till 8 641 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2009–2011 beräknats enligt följande:

Tabell 4.19 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 4:12 Statens va-nämnd

Tusental kronor			
	2009	2010	2011
Anvisat 2008 ¹	8 077	8 077	8 077
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	128	383	564
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	8 205	8 460	8 641

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2008 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

5 Konsumentpolitik

5.1 Omfattning

Konsumentpolitiken har som syfte att stärka konsumenternas makt och möjlighet att göra aktiva och medvetna val samt erbjuda ett högt konsumentskydd. De myndigheter som verkställer regeringens konsumentpolitik är Marknadsdomstolen, Konsumentverket inklusive Konsumentombudsmannen, Allmänna reklamationsnämnden, Fastighetsmäklarnämnden och Resegarantinämnden. Även det statliga bolaget SIS Miljömärkning AB verkar på det konsumentpolitiska området.

Konsumentpolitiken omfattar även statligt stöd till frivilligorganisationer som arbetar med konsumentrelaterade frågor, stöd till konsumtionsforskning samt bidrag för utveckling av miljömärkningskriterier för konsumentprodukter.

Konsumentpolitiken är sektorsövergripande som även verkar genom andra områden, t.ex. finansmarknadspolitiken, energipolitiken, IT-politiken, transportpolitiken och miljöpolitiken. Konsumentpolitikens roll är att se till att konsumenternas intressen tillvaratas inom dessa områden.

Tabell 5.1 Utgiftsutveckling inom området konsumentpolitik

Miljoner kronor

	Utfall 2007	Budget 2008 ¹	Prognos 2008	Förslag 2009	Beräknat 2010	Beräknat 2011
<i>Anslag inom området konsumentpolitik</i>						
3:1 Marknadsdomstolen	9	9	9	10	10	10
3:2 Konsumentverket	115	111	110	110	112	114
3:3 Allmänna reklamationsnämnden	25	25	25	27	28	28
3:4 Fastighetsmäklarnämnden	13	15	15	14	14	15
3:5 Åtgärder på konsumentområdet	17	18	17	18	18	18
3:6 Bidrag till miljömärkning av produkter	4	4	4	4	4	4
Totalt för konsumentpolitik	184	182	181	182	186	189

Anmärkning: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet.2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget (prop. 2008/09:2).

5.2 Mål

Regeringens förslag: Målet för konsumentpolitiken är att:

- Konsumenterna har makt och möjlighet att göra aktiva val.

Skälen för regeringens förslag: Som regeringen aviserade i 2008 års ekonomiska vårproposition (prop. 2007/08:100, avsnitt 4.4.4) och som närmare utvecklas i denna proposition (avsnitt 10.4.1, Finansplan m.m.) utgår den enhetliga verksamhetsstrukturen. Det innebär att utgiftsområden inte kommer att indelas i politikområden och i förekommande fall inte heller i verksamhetsområden.

Mot denna bakgrund bör målet för politikområdet Konsumentpolitik upphävas (se avsnitt 2.4). Vidare föreslås att det i stället bör införas nya mål mot vilka verksamheter inom utgiftsområdet ska redovisas och följas upp. Det nya målet för konsumentpolitiken bör ha samma lydelse som tidigare politikområdet Konsumentpolitik, dvs.:

- Konsumenterna har makt och möjlighet att göra aktiva val.

5.3 Resultatredovisning

5.3.1 Indikatorer och tidigare mål

Målet för konsumentpolitiken 2007 fastställdes av riksdagen den 15 juni 2006 i enlighet med propositionen Trygga konsumenter som handlar hållbart – konsumentpolitikens mål och inriktning (prop. 2005/06:105, bet. 2005/06:LU33, rskr. 2005/06:377). Efter valet 2006 behöll regeringen det övergripande målet – Trygga konsumenter som handlar hållbart. Följande delmål preciserade det övergripande målet:

- Konsumentskyddet är på en hög nivå och tillgängligt för alla.
- Medvetna och kunniga konsumenter hushållar med egna och gemensamma resurser.
- Producenter och övriga näringsidkare tar sitt ansvar gentemot konsumenterna.

Resultatredovisningen för 2007 grundar sig på dessa mål. Prioriterade frågor 2007 var en effektiv och välfungerande marknadskontroll och effektiv tillsyn av efterlevnaden av lagstiftningen på konsumentområdet samt att uppnå ett högt konsumentskydd.

I enlighet med regeringens förslag i budgetpropositionen för 2008 ändrades målet för konsumentpolitiken till ”konsumenterna har makt och möjlighet att göra aktiva val” (se ovan).

5.3.2 Resultat

Konsumentskydd

Stärkt konsumentskydd genom lagstiftning

Genom en ändring i produktsäkerhetslagen (2004:451), som trädde i kraft 1 maj 2007, utvidgades regeringens bemyndigande att meddela föreskrifter för att genomföra beslut som Europeiska kommissionen antar med stöd av produktsäkerhetsdirektivet (2001/95/EG). Med stöd av det utvidgade bemyndigandet beslutade regeringen i juli 2007 en förordningsändring som innebär ett förbud mot att sälja leksaksliknande tändare till konsumenter. Dessutom ska tillverkare kunna visa upp handlingar som visar att de tändare som saluförs är barnsäkra.

En EG-förordning (2006/2004) om samarbete mellan nationella konsumentskyddsmyndigheter vid gränsöverskridande överträdelse trädde i kraft i december 2006. Förordningen syftar till att stärka konsumentskyddet vid gränsöverskridande överträdelse. Förordningen föranledde ändringar i bl.a. marknadsföringslagen (1995:450) som innebär utökade tillsyns- och utredningsbefogenheter för Konsumentombudsmannen. Lagändringarna trädde i kraft i februari 2007.

I juni 2006 fick 2005 års marknadsföringsutredning ett tilläggsuppdrag att utvärdera och överväga om konsumentskyddet i samband med telefonförsäljning behöver förstärkas (dir. 2006:69). Slutbetänkandet Telefonförsäljning (SOU 2007:1) överlämnades till regeringen i januari 2007 och har remissbehandlats. Utredningens förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Under 2007 har arbetet med att genomföra EG-direktivet om otillbörliga affärsmetoder (direktiv 2005/29/EG) pågått intensivt. Arbetet har

resulterat i en proposition med förslag till en ny marknadsföringslag som överlämnades till riksdagen i mars 2008. I juni 2008 beslutade riksdagen en ny marknadsföringslag (2008:486) som trädde i kraft den 1 juli 2008.

Genom ändringar i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation, som trädde i kraft den 1 juli 2008, infördes en skyldighet för alla teleoperatörer att erbjuda konsumenterna en kreditgräns för sitt teleabonnemang samt en möjlighet att spärra vissa nummerserier.

Myndigheternas arbete för att nå målet

Konsumentverket (KOV) har tillsynsansvar för efterlevnaden av ett antal lagar, bl.a. marknadsföringslagen (2008:486), lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden, produktsäkerhetslagen (2004:451), prisinformationslagen (2004:347), distans- och hemförsäljningslagen (2005:59), lagen (1992:1327) om leksakers säkerhet, lagen (1992:1326) om personlig skyddsutrustning för privat bruk och konsumentkreditlagen (1992:830). Inom sin tillsynsverksamhet kan Konsumentombudsmannen (KO) utfärda förelägganden och föra talan mot företag som inte följer lagarna. Härigenom utvecklas rättspraxis och KOV/KO bidrar till måluppfyllelsen.

KOV har mottagit 3 541 anmälningar som lett till att myndigheten vidtagit åtgärder i 170 ärenden. Ingreppandena leder i de flesta fall till rättelse från företagets sida. De flesta anmälningarna rör finansiella tjänster och elektronisk kommunikation, vilka är områden som många konsumenterna upplever som svårtillgängliga.

Antalet KO-ingripanden ökade från fem under 2006 till 26 under 2007, men ingripandena ligger fortfarande på en lägre nivå än före omlokaliseringen av myndigheten till Karlstad. Styckkostnaden per rättsligt ärende har minskat från 6,8 tkr 2006 till 5,7 tkr 2007. Myndigheten anser dock att styckkostnaden på grund av omlokaliseringen fortfarande är på en för hög nivå.

Myndigheten har gjort många viktiga insatser för att uppnå ett starkt konsumentskydd samt för att säkerställa varor och tjänsters säkerhet. Verket redovisar bland annat att produktsäkerheten när det gäller skötbord och leksaker håller en hög nivå.

Under 2007 avslutades 11 marknadskontroller avseende produktsäkerhet som rörde bl.a. leksa-

ker innehållande magneter och blyhaltig färg, leksaksliknade tändare, skötbord samt dykföretag. De marknadskontroller som genomfördes 2007 var betydligt mer kostsamma än de som gjordes 2006. Kostnaden steg från 2 656 tkr 2006 till 4 327 tkr 2007. Notifikationerna enligt informations- och varningssystemet RAPEX ökade något. KOV har utarbetat en guide för anmälningar som gör att myndigheten på ett tidigare stadium får tillgång till relevant information. Där brister har upptäckts har tillverkaren eller importören kontaktats och rättelse gjorts i de flesta fall. Några rättsliga ingripanden har inte gjorts. KOV har även genomfört tillsynsbesök hos ett par leksaksgrossister för att informera om gällande regler.

En granskning av olika motionsanläggningars villkor har lett till bättre villkor för konsumenterna.

Under 2007 har KOV särskilt fokuserat på områdena finansiella tjänster, elektronisk kommunikation samt hälsa och resor, som enligt myndigheten är de områden där behovet av stärkt konsumentskydd varit störst.

KOV:s marknadskontroller av hur flygbolag i Sverige efterlever EG-förordningen (261/2004/EG) om nekad ombordstigning har medfört att efterlevnaden av lagstiftningen ökat. KO har, som ombud för två konsumenter, väckt talan vid tingsrätt med stöd av EG-förordningen. KOV har inom ramen för samarbetet enligt EG-förordningen (2006/2004/EG) om konsumentskyddssamarbete mottagit 21 stycken tillsynsändren från tillsynsmyndigheter i andra medlemsstater. KOV har vidare inom ramen för sin egen tillsyn överlämnat sju tillsynsändren till andra medlemsstater. Inom ramen för detta samarbete planeras och genomförs också gemensamma tillsynsinsatser.

Med anledning av omregleringen av apoteksmarknaden har KOV fått i uppdrag att följa och analysera utvecklingen på området. I uppgiften ingår t.ex. att utvärdera åtgärder som aviseras eller vidtas av aktörer på utbudssidan gentemot konsumenterna och som kan ha betydelse för målet att skapa en väl fungerande marknad. Uppdraget ska genomföras i samråd med Konkurrensverket så att alla relevanta aspekter, såsom service, tillgänglighet och priser, blir belysta. Uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2009.

Allmänna reklamationsnämndens (ARN) huvuduppgift är att pröva konsumenttvister. Det är

genom detta arbete som myndigheten bidrar till ett högt konsumentskydd och ökad tillgänglighet. Den sammanlagda ärendetillströmningen till ARN ökade med 4,6 procent jämfört med 2006 (från 8 697 år 2006 till 9 097 år 2007). Den sammanlagda ärendeavverkningen ökade med 7 procent (602 ärenden). Genomströmningstiden för avgjorda ärenden minskade både för nämnd- och kanslibeslut. Därmed bidrog myndigheten till en god tillgång till effektiv och rättssäker prövning.

Följsamheten till nämndens beslut är fortsatt hög bland näringsidkarna.

Nästan vart fjärde ärende som kommer in till nämnden avvisas, särskilt hög är avvisningsgraden vad gäller ärenden om fastighetsmäklar- och bostadsfrågor. Den höga andelen avvisade ärenden på fastighetsmäklaravdelningen beror på att ARN regelmässigt avvisar ärenden som samtidigt är anhängiggjorda vid Fastighetsmäklarnämnden (FMN) eller någon av branschens egna reklamationsnämnder.

ARN har under 2007 lämnat in en promemoria med förslag till effektiviseringar av myndighetens arbetsformer. Promemorian har remitterats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Nämnden har också påbörjat ett arbete med att ta fram ett IT-baserat dokument- och ärendehanteringssystem. Detta förväntas ytterligare öka effektiviteten i ärendehandläggningen och samtidigt förbättra tillgängligheten.

FMN bidrog till målet genom sin tillsyn över fastighetsmäklare. FMN har 2007 fortsatt att utveckla tillsynsverksamheten genom en skärpning av sin tillsynspolicy. FMN:s verksamhet innefattade prövning av ansökningar om registrering som fastighetsmäklare, tillsyn av om registrerade fastighetsmäklare lever upp till de formella kraven samt s.k. lämplighetsprövningar, dvs. prövning av om registrerade fastighetsmäklare följer lagen och iakttar god fastighetsmäklarsed.

FMN:s tillsyn av om fastighetsmäklarna uppfyller de formella kraven har fungerat väl. De mäklare som inte uppfyllt kraven har fått sin registrering återkallad. Fastighetsmäklare ska få registreringen återkallad om de är försatta i konkurs, underkastade näringsförbud, underställda förvaltare, är oförsäkrade eller inte betalat den årliga registreringsavgiften. Antalet mäklare vars registrering återkallades 2007 var 138 stycken, tre mer än 2006.

Tillsynen avseende lämplighet initierades dels genom anmälningar till myndigheten, dels genom den aktiva tillsyn över registrerade fastighetsmäklare som myndigheten bedriver. Antalet fastighetsmäklare som varit föremål för tillsyn ökade med en tredjedel jämfört med 2006 och antalet mäklare som meddelats varning eller vars registrering återkallats ökade med 14 procent. Antalet påbörjade tillsynsärenden ökade med drygt 100 stycken, från 330 år 2006 till 435 år 2007. Anledningen härtill är enligt FMN att antalet mäklare och antalet bostadsaffärer ökat, att fler konsumenter känner till FMN och att frågor som rör fastighetsmäklare uppmärksammats mer. Handläggningstiden för tillsynsärendena har minskats till under fyra månader i genomsnitt jämfört med myndighetens tidigare mål på sex månader.

Marknadsdomstolen (MD) har bidragit till målet genom att verka för en god tillgång till en effektiv och rättssäker prövning av tvister och till god praxisbildning. Antalet ärenden som kom in till domstolen minskade med nästan en tredjedel jämfört med 2006. Den största delen av minskningen stod ärenden avseende tillämpning av marknadsföringslagen (1995:450) för. Antalet mål som avgjordes i domstolen låg i nivå med 2006, med resultatet att det balanserade antalet mål minskade med ungefär en tredjedel. Medianåldern för samtliga MD:s mål var 12 månader 2007. Det innebär en minskning jämfört med 2006. De genomsnittliga kostnaderna redovisade per måltyp var i stort sett oförändrade jämfört med 2006, med cirka 130 000 kr per mål.

Antalet mål som väckts av KO var två stycken 2007, motsvarade sju procent av målen, en avsevärd minskning jämfört med det genomsnittliga antalet före KOV/KO:s omlokalisering. Den andelen bedöms öka när myndighetens verksamhet har återhämtat sig.

Medvetna och aktiva konsumenter

Myndigheterna inom konsumentpolitiken bidrar till målet om medvetna och aktiva konsumenter genom olika informations- och utbildningsinsatser samt genom att sprida information via sina respektive webbplatser.

Konsumentverket (KOV) bedriver insatser för att öka kunskapen hos konsumentvägledare, budget- och skuldrådgivare samt hos företrädare för relevanta frivilligorganisationer, särskilt när

det gäller stöd och vägledning i utanförskapsområden. Webbplatsen Portalen inrymmer de stödssystem som myndigheten tillhandahåller kommunerna för detta ändamål. Portalen har 2007 använts i mycket större omfattning än 2006. Sammanlagt har uppkopplingstiden mot Portalen ökat med 17 procent 2007.

KOV erbjöd 27 kurser 2007 till kommuner och frivilligorganisationer, att jämföra med 23 år 2006. Kursutvärderingar visar att kursdeltagarna varit fortsatt nöjda eller mycket nöjda, dock med en marginell nedgång 2007 jämfört med 2006.

Myndigheten har även genomfört vissa informationsinsatser för att möjliggöra hållbara konsumtionsval. Bland dessa insatser har myndigheten tagit fram webbinformation om konsumentfrågor kring de största posterna i hushållens budget och som har störst påverkan på miljön, nämligen boende, transporter och mat. Myndigheten har även bedrivit ett arbete inom miljömärkning av produkter. Det interaktiva spelet Galactor, som riktar sig till ungdomar, introducerades på KOV:s webbplats. Spelet sätter fokus på näthandel, telefrågor och säkrare webbsurfande. Även annat material till ungdomar om finansiella tjänster har tagits fram.

KOV:s vetenskapliga råd sammanträdde fyra gånger 2007. Rådet påverkar verksamheten genom att ge en systematisk och vetenskaplig grund till myndighetens arbete. Rådet fungerar alltså som en brygga mellan KOV och forskarvärlden. Rådet har givit strategiska bidrag i utformandet av en kunskapsstrategi inför 2008 års forskningspolitiska proposition.

När det gäller tillsynen över den gränsöverskridande handeln minskade omfattningen av Konsument Europas verksamhet något. Under 2007 kontaktade 3 200 konsumenter, konsumentvägledare, organisationer, näringsidkare m.fl. Konsument Europa, att jämföra med 3 300 under 2006. Över 1 800 konsumenter vände sig till Konsument Europa på grund av problem som uppstått efter gränsöverskridande köp 2007, att jämföra med nästan 1 700 under 2006.

Allmänna reklamationsnämnden (ARN) ger stöd till den kommunala konsumentverksamhetens hantering av konsumenttvister, främst genom information om sin praxis men också genom att delta i KOV:s kurser för konsumentvägledare. Under 2007 har ARN deltagit vid fyra utbildningstillfällen och föreläsningarna har genomgående fått högt betyg.

KOV lanserade 2007 en ny tjänst kallad Klagoguiden som under året haft drygt 37 000 besökare. Tjänsten har skapats i samarbete med ARN. Syftet är att göra det enklare för den som skriftligen vill reklamera en vara eller tjänst till näringsidkaren. Klagoguiden bedöms avlasta konsumentvägledarna i deras arbete.

ARN tillhandahåller information om nämndens praxis på sin webbplats. ARN länkar även till andra relevanta webbplatser och andra myndigheter. KOV och de fyra konsumentrådgivningsbyråerna har tillgång till samtliga ARN:s avgöranden på webben. ARN:s webbplats har i genomsnitt cirka 1 000 unika besökare varje vardag. Den får genomgående goda resultat vid de mätningar som VERVA gör. Webbplatsen har 2007 kompletterats med information på teckenspråk.

ARN nämndes i cirka 2 000 artiklar 2007, vilket tyder på att ARN:s verksamhet är av stort massmedialt intresse.

Marknadsdomstolen (MD) har bidragit till målet genom att avgöra mål inom ett antal områden som är viktiga för konsumenterna. Domstolen har på så vis bidragit till att vägleda konsumenter och till deras möjligheter att göra aktiva val. Bland annat har MD avgjort ärenden som rör marknadsföring av hälsoprodukter, smärtstillande gel, hemelektronik, konsumentkrediter och tobaksvaror. Genom sin praxis bidrar MD till att skapa förutsättningar för konsumenterna att vara medvetna och aktiva. För att göra informationen om MD:s verksamhet tillgänglig använder sig domstolen av webbplatsen där domar tillhandahålls och information om mål och ärenden ständigt uppdateras. Under 2007 har MD genomfört en enkät på webbplatsen för att fånga upp förbättringsförslag avseende webbplatsen. Den ledde till flera förbättringar av webbplatsens utformning och funktioner. Antalet besökare på webbplatsen har ökat med 20 procent jämfört med 2006. Vidare informerar MD media om avgöranden i domstolen.

Fastighetsmäklarnämnden (FMN) bidrog till målet genom att informera konsumenter om vad fastighetsmäklartjänsten innebär, om myndighetens verksamhet samt om fastighetsmäklarlagen och om vad som utgör god fastighetsmäklarsed. Det skedde under 2007 på flera sätt. FMN producerade och uppdaterade faktablad, deltog vid en bomässa och vid informationsträffar och informerade massmedia om viktiga avgöranden. En enkät genomförd på webbplatsen visade att

24 procent av de tillfrågade besökarna var konsumenter i en fastighetsaffär. FMN upplever svårigheter när det gäller att nå konsumenterna. Myndigheten har därför under slutet av 2007 inlett ett arbete för att finna de bästa informationskanalerna. FMN har i sina ansträngningar bland annat lyckats få den välbesökta webbplatsen hemnet.se att länka till myndighetens hemsida. Under 2007 har dessutom information publicerats på arabiska, engelska, finska, franska, spanska och tyska.

Under 2007 anslog regeringen stöd till SIS Miljömärkning AB motsvarande 4,4 miljoner kronor. Arbetet med att vidareutveckla den nordiska miljömärkningen Svanen och EU:s miljömärkning Blomman har fortsatt. Fem nya produktgrupper har lanserats inom Svanen och SIS Miljömärkning AB har ansvarat för tre reviderings- och kriterieutvecklingsprojekt inom Blomman. Över 100 nya företag sökte och fick licens för Svanen 2007. Marknadsinsatserna har varit omfattande. Att visa att miljömärkningen har betydelse för arbetet med klimatfrågan har varit ytterligare en viktig uppgift.

Sveriges Konsumenter fick 2007 statligt bidrag motsvarande 3,6 miljoner kronor avsett för organisationens arbete med att aktivt företräda konsumenterna i EU, främst som Sveriges representant i kommissionens konsumentkommitté samt för att aktivt delta i nationellt och internationellt standardiseringsarbete. Sveriges Konsumenter har under året deltagit i och drivit en rad projekt nationellt, inom EU och globalt. Organisationen har omfattande kontakter med media och representerar svenska konsumenter i många sammanhang.

Sveriges Konsumenter i Samverkan tilldelades 0,4 miljoner kronor 2007 för att verka för att förmedla information om konsumentfrågor.

Centrum för konsumtionsvetenskap fick bidrag från staten motsvarande 1,6 miljoner kronor. Syftet med stödet var att öka kännedomen om konsumtionsforskning i landet och skapa nätverk mellan konsumtionsforskare i Sverige.

Föreningen för Rättvisemärkt i Sverige tilldelades stöd med 1,6 miljoner kronor i syfte att förmedla information om etisk konsumtion. Bidraget har gått till att stödja den grundläggande verksamheten och att delfinansiera en större konsumentkampanj.

KOV fick 2007 möjlighet att stödja projekt som syftar till att öka möjligheter för konsumenten

ter i utanförskapsområden att göra aktiva val. Under året har stöd till 31 projekt beviljats för ett belopp motsvarande 4,8 miljoner kronor. Av dessa har nio varit speciellt riktade till unga i utanförskapsområdena och fyra projekt har haft kvinnor som målgrupp. KOV har valt att definiera utanförskapsområden som de områden/stadsdelar som tecknat lokala utvecklingsavtal med staten.

Näringsidkarnas ansvar

Konsumentverket (KOV) har bedrivit ett framgångsrikt arbete inom standardiseringsområdet. KOV har deltagit i standardiseringsarbete som rört leksaker, nattkläder, barnvagnar och andra barnartiklar, lekredskap samt personlig skyddsutrustning.

Under året har KOV haft tio pågående branschförhandlingar. Förhandlingarna har varit mycket omfattande vilket medfört att endast två avslutades under året. Detta är något färre avslut jämfört med tidigare år.

KOV har utvecklat s.k. ekologiska kvitton som, enligt myndigheten, har blivit ett strategisk verktyg i flera marknadsledande företags verksamhetsberättelser samt i marknadsaktiviteter. KOV har vidare medverkat i framtagandet av en ny aktionsplan för ekologisk produktion och konsumtion i Sverige.

Fastighetsmäklarnämnden (FMN) har bidragit till målet genom att verka för att fastighetsmäklarna tar del av myndighetens beslut och följer dem, informerar konsumenterna om fastighetsmäklartjänstens innehåll och använder dokument som uppfyller fastighetsmäklarlagens krav och god fastighetsmäklarsed. Under 2007 har FMN producerat och uppdaterat allmänna råd och faktablad till branschen och deltagit vid utbildningar av blivande fastighetsmäklare, överläggningar med branschen samt vid en mäklarmässa. En enkät genomförd bland de fastighetsmäklare som besöker FMN:s webbplats visade att över hälften av mäklarna söker och finner information på myndighetens webbplats. Ett ökat antal mäklarföretag har under året också länkat sig till myndighetens webbplats. Fastighetsmäklarna har i ökad utsträckning diskuterat utformningen av standardkontrakt med FMN och de bristfälliga besiktningsklausulerna var färre under 2007 än tidigare.

5.3.3 Analys och slutsatser

De uppsatta målen inom konsumentpolitiken har i stort sett kunnat uppnås trots ökande kostnader och de särskilda kostnader som följer av Konsumentverket/Konsumentombudsmannens (KOV/KO) omlokalisering till Karlstad. Konsumentverket (KOV) har även kommande år som utmaning att komma i balans med ekonomin. Myndigheten har redan gjort stora insatser på detta område och regeringen följer noga utvecklingen.

Den nya marknadsföringslagen (2008:486) som trädde i kraft den 1 juli 2008 innebär att konsumentskyddet harmoniseras inom EU. Regeringen bedömer att en hög konsumentskyddsnivå säkerställs.

Även om KOV under 2007 sammantaget gjort många viktiga insatser för att uppnå ett starkt konsumentskydd bedömer regeringen att det krävs fortsatta satsningar för att nå upp till en tillfredsställande kontroll över konsumentprodukters säkerhet.

Den fortsatt höga följsamheten till Allmänna reklamationsnämndens (ARN) beslut bland näringsidkarna är positiv och tyder på att verksamheten är effektiv och fyller en viktig funktion. Mot bakgrund av den ökade ärendetillströmningen behöver nämndens handläggning effektiviseras, bl.a. genom framtagandet av ett nytt IT-baserat dokument- och ärendehanteringssystem.

Den höga andel ärenden som nämnden avvisar och som är anhängiggjorda vid Fastighetsmäklarnämnden (FMN) eller någon av branschens egna reklamationsnämnder bör kunna minskas. Eventuellt kan särskilda informationsinsatser eller förtydliganden på hemsidan minska antalet avvisade ärenden inom denna grupp.

Prövningen vid registrering av fastighetsmäklare utgår från kraven som ställs i fastighetsmäklarlagen (1995:400) och i FMN:s föreskrifter. Det är en administrativ process som fungerat bra, med kortare genomsnittlig handläggningstid och lägre kostnad per ärende jämfört med 2006. Den tidigare kraftiga ökningen av ansökningar om registrering avstannade något. I december 2007 togs ett system för direktansökan via Internet i drift. Systemet förväntas ytterligare effektivisera registreringsarbetet.

Antalet mål som väckts av KO i Marknadsdomstolen (MD) var två stycken 2007, motsva-

rade sju procent av målen, en avsevärd minskning jämfört med det genomsnittliga antalet före KOV/KO:s omlokalisering till Karlstad. Insatserna behöver ökas för att utveckla praxis, vilket är särskilt viktigt med tanke på att en ny marknadsföringslag trätt i kraft den 1 juli 2008.

KOV har även bedrivit ett framgångsrikt arbete på standardiseringsområdet.

Minskningen av antalet avslutade förhandlingar mellan KOV och olika branscher i syfte att uppnå överenskommelser som observerades 2007 beror på att de pågående förhandlingarna är omfattande och att branschföreträdare och myndigheten har skilda uppfattningar om hur vissa villkor ska utformas.

Den tekniska utvecklingen, inte minst på IT-området, och nya aspekter av globalisering och gränsöverskridande handel skapar både möjligheter och utmaningar. För att fånga upp och möta nya problem som konsumenterna stöter på spelar myndigheterna en central roll, men även många andra aktörer är betydelsefulla: under år 2007 kunde 268 av landets 290 kommuner erbjuda konsumentvägledning, vilket är fyra fler kommuner än föregående år.

Konsumentrådgivningsbyråernas arbete är väl fungerande och blir allt viktigare. De fyra rådgivningsbyråerna är Konsumenternas Försäkringsbyrå, Konsumenternas Bank- och finansbyrå, Konsumenternas Elrådgivningsbyrå och Konsumenternas tele- och Internetbyrå. Byråerna samarbetar i stor utsträckning och de tre förstnämnda har inrättat en gemensam webbplats. Byråerna har också ett nära samarbete med KOV och respektive sektorsmyndighet.

Erfarenheterna av den nya förordningen (2007:954) om statligt stöd till organisationer på konsumentområdet är goda, även om det är för tidigt att dra några mer bestämda slutsatser. Fler organisationer har tagit del av organisations- och verksamhetsstöd än tidigare.

5.4 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionen bedömer att 2007 års årsredovisningar från Marknadsdomstolen (MD), Konsumentverket (KOV), Allmänna reklamationsnämnden (ARN) och Fastighetsmäklarnämnden (FMN) i allt väsentligt varit rättvisande.

Granskning av tillsyn över fastighetsmäklare

Riksrevisionen (RiR) granskade 2007 tillsynen över fastighetsmäklare och konsumenters möjligheter till tvistlösning med utgångspunkt i om tillsynen fungerar i enlighet med fastighetsmäklarlagens (1995:400) syfte. Granskningen redovisades i rapporten *Den största affären i livet – Tillsyn över fastighetsmäklare och konsumenternas möjligheter till tvistelösning* (RiR 2007:7) som överlämnades till regeringen i maj 2007. I rapporten kritiserade RiR Fastighetsmäklarnämnden (FMN) för att vara alltför passiv i sin tillsyn och för bristande informationsarbete riktat till konsumenterna. Revisionen ansåg också att FMN:s återrapportering till regeringen har varit bristfällig. FMN fick också kritik för att inte ha använt sig av information från andra myndigheter för att initiera tillsynsärenden, t.ex. Allmänna reklamationsnämndens (ARN) avgöranden.

Med anledning av RiR:s rapport och den kritik som riktas mot FMN:s verksamhet, gav FMN 2007, på uppdrag av regeringen, in en handlingsplan med åtgärder för att möta kritiken och omhänderta RiR:s rekommendationer. Som nästa led gav regeringen i regleringsbrevet för 2008 myndigheten i uppdrag att redovisa hur den arbetat med att åtgärda bristerna. Enligt myndighetens återrapportering av detta uppdrag har FMN åtgärdat de av RiR:s uppmärksammade bristerna. Myndighetens tillsynspolicy har skärpts och ett arbete med att standardisera informationen rörande fastighetsmäklarna har påbörjats. FMN har även påmint flera myndigheter om deras skyldighet enligt 6 § fastighetsmäklarförordningen (1995:1028), samt intensifierat sitt samarbete med Konsumentverket. Regeringen bedömer att de vidtagna åtgärderna har bidragit till att förbättra tillsynen inom myndighetens ansvarsområde. Regeringen föreslår vidare att Fastighetsmäklarnämnden förstärks med syfte att åtgärda brister som uppmärksammats i RiR:s granskningsrapport (se avsnitt 5.6.4). Därmed bedömer regeringen att vad RiR påpekat i sin granskningsrapport har beaktats.

5.5 Politikens inriktning

Målet för konsumentpolitiken är att konsumenterna har makt och möjlighet att göra aktiva val.

Målet lägger vikt vid konsumenterna som aktörer på marknaden och deras betydelse för att marknaderna ska fungera väl. Ett högt konsumentskydd och lättillgänglig och tillförlitlig information är nödvändigt för att uppnå målet. Liksom tidigare år är det av speciell vikt att det finns en effektiv och välfungerande marknadskontroll och en effektiv tillsyn av efterlevnaden av lagstiftningen. Ett fortsatt arbete med att följa och analysera utvecklingen av konsumenternas förhållanden och ställning på olika marknader är också betydelsefullt. En annan viktig del i arbetet mot målet är en effektiv samverkan med andra politikområden. Goda exempel på detta finns bl.a. på boendeområdet, när det gäller finansiella tjänster och i kampen mot utanförskap.

Samtidigt är det viktigt att konsumentpolitiken renodlas och i större utsträckning fokuseras på sina överordnade kärnuppgifter. De uppgifter rörande kommersiell service som Konsumentverket (KOV) idag bedriver kommer därför att föras över till de två nya myndigheter som ska bildas den 1 april 2009 inom utgiftsområde 24 Näringsliv, nämligen Tillväxtverket samt Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser.

Många frivilligorganisationer lämnar information och vägledning inom sina intresseområden, men fler organisationer skulle kunna fylla en funktion som vidareförmedlare, särskilt när det gäller att nå konsumenterna som befinner sig i utanförskap. En kartläggning av de frivilliga organisationernas arbete med vägledning till konsumenterna genomfördes 2008. Regeringen kommer att noga studera resultatet och analysera betydelsen av organisationernas arbete som konsumentupplysare.

Barn och unga är en prioriterad grupp inom konsumentpolitiken. Leksakers säkerhet, ett fortsatt förbud för TV-reklam riktad till barn, ungas skuldsättning och problemen kring sms-lån kommer även fortsättningsvis att prioriteras högt av regeringen. I samband med genomförandet av det nyligen antagna direktivet om konsumentkrediter (2008/48/EG) i svensk rätt är det regeringens avsikt att se över lagstiftningen och problemen kring sms-lånen är en central del av detta arbete.

Telefonförsäljning liksom gatuförsäljning (s.k. cirkanasförsäljning) är företeelser som många konsumenterna upplever som påträngande och regeringen anser att en förstärkning av konsumentskyddet behöver övervägas. I betänkandet

Telefonförsäljning (SOU 2007:1) föreslås bl.a. att en konsument som fått en vara hemskickad eller en tjänst utförd utan att ha beställt varan eller tjänsten ska få behålla produkten. Förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Även frågan om distans- och hemförsäljningslagens (2005:59) regler om ångerrätt ska gälla vid gatuförsäljning bereds inom Regeringskansliet.

En översyn av konsumenttjänstlagen (1985:716) görs 2008, se departementspromemorian *Bör konsumenttjänstlagen utvidgas?* (Ds 2008:55). Ett av skälen till översynen är att undersöka om lagens tillämpningsområde kan utsträckas till ytterligare typer av tjänster, bl.a. offentligt finansierade tjänster. Även möjligheten att utvidga produktsäkerhetslagens (2004:451) tillämpningsområde till att omfatta tjänster som tillhandahålls i offentlig verksamhet ses över.

En ny marknadsföringslag (2008:486) har trätt i kraft den 1 juli 2008 och det kommer att vara en prioriterad fråga för KOV att informera om de förändringar som lagen innebär och att se till att de nya reglerna efterlevs på ett effektivt sätt. Myndigheten kommer att behöva intensifiera sitt arbete med att driva ärenden till Marknadsdomstolen (MD) för att få fram praxis.

Regeringen slår vakt om konsumentvarors och -tjänsters säkerhet. De ökade utmaningar de marknadskontrollerande myndigheterna ställs inför behöver lyftas fram och bemötas. Vidare innebär EU-rättsakter som antogs 2008 skärpta krav på en effektiv marknadskontroll. Tillsyn över produktsäkerheten är en av KOV:s kärnuppgifter. Det ansvar för konsumentprodukters säkerhet som åligger myndigheter inom andra områden kommer också att lyftas fram.

En betydande del av den inre marknads regler om konsumentprodukters säkerhet arbetas fram i standarder. Frågan om brukarintressenas inflytande i standardiseringen av konsumentprodukter är angelägen för regeringen, vilket understryks i skrivelsen *Standardiseringens betydelse i en globaliserad värld* (skr. 2007/08:140).

Boendeområdet är fortsatt ett viktigt område. Problem som rör boendet toppar listan över konsumentklagomål till landets konsumentvägledare. Boverket har fått i uppdrag att i samråd med Konsumentverket utveckla en informationsportal om boende byggande och inomhusmiljö. Portalen ska vara i drift den 31 december 2008. Regeringen kommer även i fortsättningen att följa hur Fastighetsmäklarnämnden (FMN)

utvecklar sitt tillsynsarbete och sin information till konsumenterna.

Regeringen kommer fortsätta att aktivt verka för en hållbar konsumtion på både nationell och internationell nivå. Konsumenter måste ges förutsättningar för att kunna agera hållbart. Miljömärkning är ett viktigt verktyg för konsumenter att på ett enkelt sätt kunna välja de mindre miljöbelastande alternativen. Regeringen avser därför att fortsatt stödja SIS Miljömärkning AB:s arbete med miljömärkningarna Svanen respektive EU-Blomman.

Regeringen avser att förstärka resurserna till Marknadsdomstolen, Allmänna reklamationsnämnden och Fastighetsmäklarnämnden för att effektivisera myndigheternas arbete.

EU-anknutet arbete

Kommissionen förväntas under hösten presentera förslag till ett ramdirektiv om konsumentavtal som är ett led i översynen av EU:s konsumentregelverk. I syfte att underlätta för konsumenter att ta hänsyn till miljön avser regeringen delta aktivt i arbetet med förordningen om EU:s miljömärke Blomman samt i arbetet med direktivet om bränsleeffektivitetsmärkning av nya personbilar.

EU-kommissionens arbete med att följa hur den inre marknaden utvecklas för konsumenterna kommer att fortsätta, främst genom den resultatavla som kommissionen tagit fram för att bedöma konsumenternas situation på olika marknader i medlemsstaterna. Sverige följer utvecklingen och bistår kommissionen i arbetet.

Ett reviderat direktiv för leksakers säkerhet förväntas antas av Europaparlamentet våren 2009. Det är viktigt att både tillförsäkra goda villkor på den inre marknaden och säkra leksaker till barnen. Direktivet ska därefter genomföras genom en omarbetning av lagen (1992:1327) om leksakers säkerhet.

Det europeiska samarbetet för säkra konsumentvaror fortsätter. Regeringen kommer att prioritera ett aktivt deltagande för att främja god skadestatistik, rapporter om farliga varor samt effektiva lösningar på europeisk nivå.

Det är vidare viktigt att gränsöverskridande överträdelse beivras inom ramen för konsumentskyddssamarbetet inom EU. Gemensamma tillsynsinsatser inom ramen för detta samarbete

är också ett effektivt sätt att säkerställa efterlevnaden av konsumentskyddslagstiftning inom EU/EES.

Genomförandet av direktivet 2006/123/EG om tjänster på den inre marknaden öppnar upp den inre marknaden för rörligheten av tjänster. KOV får här nya uppgifter när det gäller marknadsövervakning och information till tjänstemottagare.

5.6 Budgetförslag

5.6.1 3:1 Marknadsdomstolen

Tabell 5.2 Anslagsutveckling för 3:1 Marknadsdomstolen

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2007	Utfall	9 284		113
2008	Anslag	9 125 ¹	Utgifts-prognos	9 327
2009	Förslag	10 461		
2010	Beräknat	10 164 ²		
2011	Beräknat	10 378 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet.2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 9 861 tkr i 2009 års prisnivå.

³ Motsvarar 9 861 tkr i 2009 års prisnivå.

Anslaget används för Marknadsdomstolens förvaltningskostnader. Enligt lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m. handlägger Marknadsdomstolen, mål och ärenden enligt framför allt konkurrenslagen (2008:579) och marknadsföringslagen (2008:486).

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår, mot bakgrund av en ökad omfattning av myndighetens verksamhet, att anslaget avseende 2009 ökas med 1 200 000 kronor. För 2010 och 2011 beräknas anslaget ökas med 619 000 respektive 632 000 kronor.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 10 461 000 kronor anvisas under anslaget 3:1 *Marknadsdomstolen* för 2009. För 2010 och 2011 beräknas anslaget till 10 164 000 respektive 10 378 000 kronor.

Tabell 5.3 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 3:1 Marknadsdomstolen

Tusental kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008 ¹	9 125	9 125	9 125
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	136	420	621
Beslut	1 200	619	632
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	10 461	10 164	10 378

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2008 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

5.6.2 3:2 Konsumentverket

Tabell 5.4 Anslagsutveckling för 3:2 Konsumentverket

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2007	Utfall	115 231		-5 844
2008	Anslag	111 270 ¹	Utgifts-prognos	110 206
2009	Förslag	109 612		
2010	Beräknat	111 666 ²		
2011	Beräknat	113 869 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet.2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 105 862 tkr i 2009 års prisnivå.

³ Motsvarar 104 612 tkr i 2009 års prisnivå.

Anslaget används i huvudsak för att finansiera Konsumentverkets (KOV) och Konsumentombudsmannens (KO) förvaltningskostnader och därmed arbetet med en hög efterlevnad av konsumentlagstiftningen, tillhandahållande av grundläggande konsumentinformation och med genomförande av delar av den fastställda konsumentpolitiken.

Regeringens överväganden

Regeringen följer noga utvecklingen av KOV:s ekonomiska situation, med anledning av omlokaliseringen till Karlstad, för att säkerställa att verksamheten långsiktigt kan fungera väl.

Som ett led i renodlingen av KOV:s verksamhet föreslås att de uppgifter rörande kommersiell service som Konsumentverket idag bedriver överförs till de två nya myndigheterna som ska bildas den 1 april inom utgiftsområde 24

Näringsliv. Överföringen av verksamheten planeras ske den 1 april 2009. Regeringen föreslår därmed att anslag 18 3:2 *Konsumentverket* minskas 2009 med 3 750 000 kronor. Samtidigt föreslår regeringen att anslagen 24 1:25 Tillväxtverket och 24 1:26 Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser ökas med motsvarande belopp. För 2010 och 2011 beräknas anslaget för KOV minskas med 5 152 000 respektive 5 254 000 kronor.

Regeringen föreslår att 109 612 000 kronor anvisas under anslaget 3:2 *Konsumentverket* för 2009. För 2010 och 2011 beräknas anslaget till 111 666 000 kronor respektive 113 869 000 kronor.

Tabell 5.5 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 3:2 Konsumentverket

Tusental kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008¹	111 270	111 270	111 270
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	2 092	5 548	7 853
Beslut			
Överföring till/från andra anslag	-3 750	-5 152	-5 254
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	109 612	111 666	113 869

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2008 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

5.6.3 3:3 Allmänna reklamationsnämnden

Tabell 5.6 Anslagsutveckling för 3:3 Allmänna reklamationsnämnden

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2007	25 139		57
2008	Anslag 24 600 ¹		24 838
2009	Förslag 26 763		
2010	Beräknat 27 768 ²		
2011	Beräknat 28 337 ³		

¹ Inklusivt tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet.2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 26 400 tkr i 2009 års prisnivå.

³ Motsvarar 26 600 tkr i 2009 års prisnivå.

Anslagets ändamål är att finansiera Allmänna reklamationsnämndens förvaltningskostnader och därmed myndighetens arbete med att opartiskt och utan avgift för parterna pröva tvister mellan konsumenter och näringsidkare. Nämnden har också till uppgift att informera konsumenter och näringsidkare om nämndens praxis samt att stödja den kommunala konsumentvägledningens hantering av konsumenttvister.

Regeringens överväganden

Ärendetillströmningen hos ARN beräknas öka de närmaste åren. För att upprätthålla målen för handläggningstider samt för att genomföra nödvändiga effektiviseringar i bl.a. myndighetens IT-baserade dokument- och ärendehanteringssystem föreslår regeringen att anslaget ökas med 1 800 000 kronor 2009. För 2010 och 2011 beräknas anslaget ökas med 2 060 000 respektive 2 102 000 kronor.

Regeringen föreslår mot bakgrund av ovanstående att 26 763 000 kronor anvisas under anslaget 3:3 *Allmänna reklamationsnämnden* för 2009. För 2010 och 2011 beräknas anslaget till 27 768 000 respektive 28 337 000 kronor.

Tabell 5.7 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 3:3 Allmänna reklamationsnämnden

Tusental kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008¹	24 600	24 600	24 600
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	363	1 108	1 635
Beslut	1 800	2 060	2 102
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	26 763	27 768	28 337

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2008 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

5.6.4 3:4 Fastighetsmäklarnämnden

Tabell 5.8 Anslagsutveckling för 3:4 Fastighetsmäklarnämnden

Tusental kronor

År	Utfall	Belopp	Anslags-sparande	202
2007	Utfall	12 555		
2008	Anslag	14 831 ¹	Utgifts-prognos	14 741
2009	Förslag	13 538		
2010	Beräknat	14 363 ²		
2011	Beräknat	14 666 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet.2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 13 938 tkr i 2009 års prisnivå.

³ Motsvarar 13 938 tkr i 2009 års prisnivå.

Anslaget finansierar Fastighetsmäklarnämndens (FMN) förvaltningskostnader och därmed myndighetens arbete med att registrera och utöva tillsyn över fastighetsmäklare och hyresförmedlare enligt fastighetsmäklarlagen (1995:400). FMN informerar även konsumenter och näringsidkare om praxis och god fastighetsmäklar-se.

Tabell 5.9 Intäkter i form av ansöknings- och årsavgifter

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomstittel	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2007	15 506	0	0	15 506
Prognos 2008	16 225	0	0	16 225
Budget 2009	16 000	0	0	16 000

Antalet ansökningar om registrering som fastighetsmäklare fortsätter öka men bedöms stabiliseras de kommande åren och därmed även intäkterna.

Regeringens överväganden

Fastighetsmäklarnämnden har under 2008 en tillfällig anslagsökning motsvarande 2 500 000 kronor för att komma till rätta med de problem som Riksrevisionen (RiR) pekat på i sin granskningsrapport (RiR 2007:7) (se avsnitt 4.4). Denna tillfälliga anslagsökning fasas ut 2009 (se tabell 5.10).

Regeringen föreslår att anslaget tillförs 1 000 000 kronor för 2009 med syfte att förstärka myndighetens tillsynsarbete och på detta sätt permanent kunna åtgärda de brister som uppmärksammades i RiR:s gransknings-

rapport. För 2010 och 2011 beräknas anslaget ökas med 1 412 000 respektive 1 421 000 kronor.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 13 538 000 kronor anvisas under anslaget 3:4 Fastighetsmäklarnämnden för 2009. För 2010 och 2011 beräknas anslaget till 14 363 000 respektive 14 665 000 kronor.

Tabell 5.10 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 3:4 Fastighetsmäklarnämnden

Tusental kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008¹	14 831	14 831	14 831
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	249	709	1 036
Beslut	-1 542	-1 177	-1 202
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	13 538	14 363	14 666

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2008 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

5.6.5 3:5 Åtgärder på konsumentområdet

Tabell 5.11 Anslagsutveckling för 3:5 Åtgärder på konsumentområdet

Tusental kronor

År	Utfall	Belopp	Anslags-sparande	247
2007	Utfall	17 355		
2008	Anslag	17 520 ¹	Utgifts-prognos	17 422
2009	Förslag	17 520		
2010	Beräknat	17 520		
2011	Beräknat	17 520		

¹ Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet.2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslagets ändamål är att finansiera initiativ på konsumentområdet och statligt stöd till frivilligorganisationer som på olika sätt främjar konsumenternas intresse, bl.a. för att företräda svenska konsumenter i EU. Under 2007 trädde förordningen (2007:954) om statligt stöd till organisationer på konsumentområdet i kraft. Enligt förordningen är Konsumentverket ansvarig för stödets förvaltning.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 17 520 000 kronor anvisas under anslaget 3:5 *Åtgärder på konsumentområdet* för 2009. För 2010 respektive 2011 beräknas anslaget till 17 520 000 kronor.

Tabell 5.12 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 3:5 Åtgärder på konsumentområde

Tusental kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008¹	17 520	17 520	17 520
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	17 520	17 520	17 520

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

5.6.6 3:6 Bidrag till miljömärkning av produkter

Tabell 5.13 Anslagsutveckling för 3:6 Bidrag till miljömärkning av produkter

Tusental kronor

År	Utfall	Belopp	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2007	Utfall	4 374		0
2008	Anslag	4 374 ¹		4 289
2009	Förslag	4 374		
2010	Beräknat	4 348		
2011	Beräknat	4 348		

¹ Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet.2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Ändamålet för anslaget är att finansiera bidrag för utveckling av miljömärkningskriterier för konsumentprodukter. Bidraget är ställt till SIS Miljömärkning AB, som ansvarar för miljömärkningssystemen Svanen och Blomman i Sverige. Medlen utbetalas via Kammarkollegiet.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 4 374 000 kronor anvisas under anslaget 3:6 *Bidrag till miljömärkning av produkter* för 2009. För 2010 respektive 2011 beräknas anslaget till 4 348 000 kronor.

Tabell 5.14 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 3:6 Bidrag till miljömärkning av produkter

Tusental kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008¹	4 374	4 374	4 374
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	4 374	4 348	4 348

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2006/07:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.